

Design dámské obuvi pro konkrétního objednavatele

BcA. Veronika Jakóbková

Diplomová práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ústav designu oděvu a obuvi

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **BcA. Veronika JAKÓBKOVÁ**

Osobní číslo: **K09302**

Studijní program: **N 8206 Výtvarná umění**

Studijní obor: **Multimedia a design – Design obuvi**

Téma práce: **Design dámské obuvi pro konkrétního objednavatele**

Zásady pro vypracování:

Praktická část:

1. Vypracujte modelové řešení vámi navrženého typu obuvi, provedení minimálně tří až čtyř pářů. Předložte kresebné návrhy, které obsahují vámi vybraná řešení designu tohoto typu obuvi.

2. Vaším úkolem je vypracovat originální estetické a působivé řešení tohoto typu obuvi, při respektování technologických a funkčních požadavků s ohledem k záměru objednavatele.

3. Technika:

Dokumentační zpráva s kresebnými přílohami postupu a vývoje designu ve formátu A4, doplněná posterem ve formátu 100 x 70 cm, v tištěné formě na ploteru.

4. Součástí předložené práce je předání jak textové části,

tak i prezentace ve formátu 100 x 70, na nosičích CD ve dvou vyhotoveních.

Teoretická část:

Dámská obuv – významný faktor, dokumentující vývoj módních trendů i dějinných souvislostí v průběhu 20. století.

Rozsah diplomové práce: viz zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz zásady pro vypracování
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/umělecké dílo

Seznam odborné literatury:

Firemní literatura, prospekty, časopisy: ARS Sutoria, MASTER IDEA PELLE
Kožařství, Textilní žurnál, odborné časopisy a zdroje z internetu
odborné časopisy – Historie oděvů, a další.

Vedoucí diplomové práce: MgA. Jana Buch
Ústav designu oděvu a obuvi
Datum zadání diplomové práce: 1. prosince 2010
Termín odevzdání diplomové práce: 16. května 2011

Ve Zlíně dne 1. února 2011

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
Janíková
děkanka

Titor
doc. Mgr. Ivan Titor
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 24.2.2019.....

Veronika Jakóbková
Jméno, příjmení, podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce požítovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

²⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

³⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Teoretická část práce popisuje vývoj dámské obuvi ve dvacátém století na našem území, s ohledem na historické události a politickou situaci. Práce je rozdělena dle jednotlivých období do několika kapitol. Každá kapitola pak obsahuje stručnou charakteristiku doby a popis dámské obuvi, která byla v dané etapě nošena.

Cílem praktické části je návrh kolekce dámské obuvi pro konkrétního objednavatele. Tímto byla společnost Dermatex, o níž jsou uvedeny informace v první kapitole. Další kapitola pak podrobně popisuje návrhy jednotlivých modelů.

Klíčová slova:

dámská obuv, móda, design obuvi, 20. století, I. světová válka, II. světová válka

ABSTRACT

The theoretical part describes the development of women's footwear in our country in the twentieth century with regard to historical events and political situation. The work is divided in several chapters according to different periods. Each chapter contains a brief description of the period and description of women's footwear that were worn in it.

The aim of the practical part is the collection of women's footwear for a specific customer. Informations about the customer, Dermatex s.r.o., are written in the first chapter. Second chapter describes in detail individual model designs.

Keywords:

ladies shoes, fashion, shoe design, 20th Century, World War I, World War II

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedení společnosti Dermatex, s. r. o. za umožnění spolupráce a pomoc při realizaci mého projektu, vedoucí práce MgA. Janě Buch za pedagogickou a odbornou pomoc a další cenné rady při zpracovávání mé diplomové práce a v neposlední řadě Mgr. Miroslavě Štýbrové za poskytnutí potřebných informací pro vypracování teoretické části.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 PŘEDVÁLEČNÉ OBDOBÍ.....	11
1.1 SECESE	11
1.2 KONEC SECESE (CCA 1910) – 1914.....	15
1.2.1 Firma Budischowský Třebíč.....	15
1.2.2 Firma Popper Chrudim	15
1.2.3 Firma Baťa	16
2 I. SVĚTOVÁ VÁLKA 1914 – 1918	18
2.1 TUZEMSKÉ FIRMY.....	20
3 MEZIVÁLEČNÉ OBDOBÍ 1918 – 1939.....	21
3.1 EXPO NEW YORK 1939.....	27
4 II. SVĚTOVÁ VÁLKA 1939 – 1945	28
4.1 POVÁLEČNÉ OBDOBÍ 1945 – 1950	29
5 PADESÁTÁ LÉTA	30
5.1 EXPO BRUSEL 58.....	32
6 ŠEDESÁTÁ LÉTA	35
7 SEDMDESÁTÁ LÉTA.....	41
8 OSMDESÁTÁ LÉTA	46
9 DEVADESÁTÁ LÉTA	48
II PRAKTICKÁ ČÁST	50
10 DESIGN KOLEKCE PRO KONKRÉTNÍHO OBJEDNAVATELE.....	51
10.1 DERMATEX, S. R. O.	51
10.2 PROCES NAVRHOVÁNÍ.....	51
10.2.1 Kresebné návrhy.....	54
10.3 REALIZACE.....	62
ZÁVĚR.....	64
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	67
SEZNAM PŘÍLOH	69

ÚVOD

Cílem teoretické části této práce, s názvem „Dámská obuv – významný faktor, dokumentující vývoj módních trendů i dějinných souvislostí v průběhu 20. století“, je, jak už sám název napovídá, sledovat vývoj dámské obuvi ve dvacátém století s přihlédnutím k historickým událostem, které radikálním způsobem ovlivňovaly módu. Způsob odívání a obouvání je spolehlivým ukazatelem společenského dění každé společnosti. Móda reaguje na měnící se politickou situaci – především války a krize, ale rovněž reaguje na vyvíjející se kulturu a nové umělecké proudy, které se obzvláště ve dvacátém století rychle vyvíjely. Teoretická práce bude primárně věnována vývoji dámského obouvání na našem území, tzn. v období před první světovou válkou a během ní v Rakousku-Uhersku, v Československu za první republiky, v Protektorátu Čechy a Morava za druhé světové války, v Československé socialistické republice a následně v České republice. Jak jsem se již dříve zmínila, móda vždy reaguje na politickou situaci a nové umělecké proudy; rozhodla jsem se tedy každou kapitolu uvést stručným souborem informací, týkajících se charakteristiky jednotlivých období.

V praktické části diplomové práce se budu zabývat návrhem kolekce dámské obuvi pro konkrétního objednavatele, firmu Dermatex, s. r. o., jež by respektovala vizuální styl produktů firmy a navazovala na design předchozích kolekcí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘEDVÁLEČNÉ OBDOBÍ

Devatenácté století bylo obdobím, v němž sehrála hlavní úlohu průmyslová revoluce; veškerý společenský a hospodářský život jí byl velmi silně ovlivněn. Mezi mnohými vynálezy vynikal parní pohon, jehož zavedení ve velké míře ovlivnilo rozvoj průmyslu. Obuvnická výroba samozřejmě nebyla výjimkou. Mimo zavedení parního pohonu existovala řada dalších důležitých vynálezů, např. vynález šicího stroje, prošívacího stroje podešví, vysekávacího a napínacího stroje, elastické pružinky aj. Dalším z objevů, jež zásadně ovlivnil vývoj obuvi, byla tepelná vulkanizace kaučuku, kterou v roce 1839 objevil Charles Goodyear.

Přechod od řemeslné a manufakturní výroby k výrobě průmyslové přinesl na přelomu devatenáctého a dvacátého století mnoho změn jak v technologii výroby, tak i v použitých materiálech. V počátcích průmyslové výroby se setkáváme s poměrně nízkou kvalitou výrobků a nedokonalým vzhledem. Dokonce i asymetrie podešve, která již byla cca od roku 1830 u lepších obuvníků běžná, vzala zprvu za své.¹

Nedostatky související se zavedením strojní výroby obuvi tak byly překonány až na počátku dvacátých let 20. století.

1.1 Secese

„Nové století zastihuje český národ plně konstituovaným ve všech sférách – politické, hospodářské, kulturní, společenské i umělecké. Cílem pokročilé, inteligentní, uvědomělé a zámožné české společnosti všech vrstev nyní je otevřít se modernímu evropskému životu. Přes aktivitu posledního dvacetiletí 19. století pokračuje výstavbou reprezentačních budov, tentokrát v novém slohu, jehož jméno, jak píše Jan Herain v roce 1908, „se teprve hledá – zprvu znal se secese, nyní klade si za jméno „moderní“, aby našel spíše vlídného přijetí a posouzení. Kdo by také nechtěl býti moderní, jen aby nebyl zpátečníkem,““.²

---

¹ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7, s. 171

² UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1870 – 1918 Od valčíku po tango*. Praha: Olympia, 1999. 128 s. IBSN

Duch nového slohu se však neprojevuje jen v architektuře a umění. Mění se celý životní styl; převážně pak vyšších vrstev společnosti. Rozvíjí se kulturní život – hudba (tango apod.), divadlo s častou účastí zahraničních hvězd, sportovní aktivity – v oblíbenosti je především „fotbal, vodácké sporty, cyklistika, tenis, šerm, lehká atletika“³ a dokonce i lyžování. Sportu začínají holdovat i ženy, které mají od „roku 1869 svůj *Tělovýchovný spolek paní a dívek Pražských*, založený z podnětu dr. Miroslava Tyrše.“⁴

Důležitou roli v prvních desetiletích nového století sehrála také rozšiřující se emancipace českých žen. Ženy přestávaly být pouhými „doplňky“ mužů, stávají se samostatnějšími, vzdělávají se, zajímají se o politiku a začínají být nedílnou součástí inteligence. K novému způsobu života přispěly i rozličné vynálezy, jako prací a ždímací stroje, vysavače prachu, petrolejové vařiče, stáložárná kamna a ústřední topení, které nabízejí usnadnění domácí práce.

V takto měnící se společnosti, žijící změnami a vším „moderním“, je jasné, že vítané budou také obměny v módě.

Nadále však zůstává v odívání i obouvání přísná etiketa, která např. praví: „důležité je, aby i ruce a nohy byly oděny v souladu s celou toaletou. Jisté věci jsou zcela nepřipustné, jako třeba i malý výstřih u svatebních šatů pro dopolední obřad, *světlé střevíčky k šatům do salonu*, prolamované rukavice k návštěvám nebo vlečka a klobouk s péry do deště a k vycházkám.“⁵

Nová móda, označována jako reformní, se do povědomí dostává prostřednictvím žurnálů a výstav. Těchto výstav bylo několik, v roce 1899 v Berlíně, 1901 v Drážďanech, 1907 ve Vídni a Praze. Úkolem bylo vytvořit nový dámský oděv, vyhovující jak po stránce estetické,

---

³ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1870 – 1918 Od valčíku po tango*. Praha: Olympia, 1999. 128 s. IBSN 8070334630. s. 15

⁴ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1870 – 1918 Od valčíku po tango*. Praha: Olympia, 1999. 128 s. IBSN 8070334630. s. 15

⁵ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1870 – 1918 Od valčíku po tango*. Praha: Olympia, 1999. 128 s. IBSN 8070334630. s. 23

tak zdravotní, se zhostili i významní umělci nového slohu – Henry van de Velde, Petr Behrens, Gustav Klimt i Alfons Mucha.

Počátek nového století je charakteristický štíhlou siluetou, zdůrazňující křivky ženského těla; secesní esovitou linii těla tak podporuje podkasání vpředu v pase – tzv. husí hrud', a hladké prodloužené sukně se sklady zadního dílu v oblasti pasu, „dalším oblíbeným typem jsou šaty empírového střihu, označované také jako „šaty nového tvaru“. Současně s empírovým střihem se v módních listech objevují šaty reformní, které se vyznačují větší volností.“⁶. Přestože se v počátku 20. století oděv rychle vyvíjí, změny se mohou projevat také jen v detailech – šířky rukávů a sukní apod., obuv si zpočátku zachovává svou formu z konce 19. století. Dámy nosily lodičky a střevíce vyrobené z jemných usní, které bývaly opatřeny nártovým páskem nebo se uzavíraly šněrováním. Zprvu byla typickou barvou obuvi mladých dívek černá, později se začaly uplatňovat i neutrální světlé odstíny.⁷

Obrázek č. 1: Lodička, Vídeň, 1900

V Rakousku-Uhersku byla společnost rozdělena do několika vrstev a luxusní obuv si samozřejmě mohly dovolit pouze ženy ze zámožných rodin. Do této kategorie se řadí

---

⁶ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1870 – 1918 Od valčíku po tango*. Praha: Olympia, 1999. 128 s. IBSN 8070334630. s. 78

⁷ [www.shoe-icons.com](http://eng.shoe-icons.com) [online]. 2004 - 2011 [cit. 2011-04-25]. Shoe-Icons / Centuries and Decades. Dostupné z WWW: <http://eng.shoe-icons.com/museum/select_age.htm?age=46>

především lodičky, střevičky s nártovým páskem, kotníčková a poloholeňová obuv z kvalitních materiálů s pracným zdobením. Setkáváme se náročnými výšivkami, vyřezáváním, s aplikací drobných kovových ozdob, apod. Původně se bohaté zdobení uplatňovalo pouze na tzv. „budoirkách“, které byly jediným akceptovaným typem obuvi, jež odhaloval dámskou nožku. Postupně se prvky typické pro tento typ obuvi začaly aplikovat i na obuv vycházkovou.⁸

V chladnějších obdobích ženy upřednostňovaly kotníčkové boty se šněrováním nebo zapínáním na drobné knoflíčky či tzv. „ryngle“ umístěné na nártovém dílci. Podpatky si z konce devatenáctého století ponechaly typický špulkovitý tvar, u dražších a luxusnějších modelů se potahovaly vrchovým materiálem. Levnější varianty podpatků byly zhotoveny z vrstvených usňových plátků. Secesní obuv je charakteristická tím, že byla vyráběna na velmi úzkých a protažených kopytech, čímž bylo dosaženo elegantního efektu a tvarovaný – projmutý podpatek, centrovaný ke středu pod patní částí opticky zmenšoval délku chodidla.⁹

Kolem roku 1905 zaplavuje svět módy vlna orientalismu a později neoklasicismu, šíří se z Francie. Vášeň pro Orient vzbudil soubor Ruského baletu při svém debutu v Paříži roku 1909.¹⁰ Pod tímto vlivem „vznikla v Paříži kolem roku 1907 nová silueta ženského oděvu, trvajících s drobnými modifikacemi po několik dalších let.“¹¹ Novým oblíbeným módním prvkem se staly kimono rukávy a tunika.

Ozdobnými prvky secesních střevičků bývají krajky, sekané štrasové korálky, maďarské, turecké, japonské a krétské ornamenty.

---

⁸ www.shoe-icons.com [online]. 2004 - 2011 [cit. 2011-04-25]. Shoe-Icons / Centuries and Decades. Dostupné z WWW: <http://eng.shoe-icons.com/museum/select_age.htm?age=46>

⁹ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 180

¹⁰ TASCHEN. *Móda. Dějiny odívání 18. 19. a 20. století*. Praha: Nakladatelství Slovart, s. r. o., 2003. 735 s. ISBN 3-8228-2624-3. s. 333

¹¹ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1870 – 1918 Od valčíku po tango*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1999. 128 s. IBSN 8070334630. s. 84

1.2 Konec secese (cca 1910) – 1914

Od secese až do dvacátých let přetrvává u dámské obuvi úzká protažená linie se zakulacenou špicí. Pro toto období je stále typická kotníčková nebo polobotková obuv se zapínáním na šněrování nebo na drobné knoflíčky s poměrně masivním podpatkem a lodička v několika variantách – „klasická“, s nártovým páskem, zvýšeným nártem nebo protaženým zdobeným jazykem a projmutým podpatkem. Náročnější vzory byly zdobeny výšivkou nebo perforací a byly tak v Rakousku-Uhersku určeny opět jen ženám ze zámožných rodin.

1.2.1 Firma Budischowský Třebíč

Na přelomu 19. a 20. století byla v Třebíči roku 1842 založena Karlem Budischovským kožedělná továrna. Počátkem šedesátých let pak rozšířil výrobní program o vojenskou obuv a vznikla Továrna vojenských střeviců Karla Budischowského.¹² Budischowský byl znamenitý a prozřetelný podnikatel a obchodník. Jako jeden z prvních začal používat vlastní značku, pod kterou prodával své výrobky, běžně používal parní pohon a jako jeden z prvních svůj závod elektrifikoval. Jelikož s výrobou dámské obuvi firma započala až ve dvacátých letech, bude této problematice věnována pozornost v kapitole o meziválečném obouvání.

1.2.2 Firma Popper Chrudim

Počátky firmy Popper sahají do roku 1879, kdy ji založili manželé Moric a Barbora Beckovi v Chrudimi; v roce 1893 ji odkoupil Fridrich Leopold Popper, jehož jméno firma od té chvíle nesla. Obuv z Popperova závodu byla určena pro náročné a majetné zákazníky; a byla velice oblíbena pro své dokonalé zpracování, vynikající design a kvalitní materiály, dovážené převážně ze zahraničí. Poněvadž se „Popprovky“ staly symbolem luxusu především v éře první republiky, bude dámské obuvi firmy Popper, spolu s produkcí firmy Budischowský, věnován prostor v jedné z následujících kapitol.

---

¹² ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 172

1.2.3 Firma Baťa

Nejslavnější českou firmou, která se stala společností světového formátu, byla firma Baťa, založená roku 1894 třemi sourozenci Baťovými. V počátcích svého podnikání vyráběli valašské papuče z houně; avšak konkurence na Zlínsku byla vysoká a firmě Baťa se nepodařilo zajistit dostatečný odbyt svých výrobků. Téměř tři roky trvalo, než uvedli na trh obuv, která by se těšila všeobecné spokojenosti. Jednalo se o plátěné polobotky, kterým se říkalo „séglovky“ nebo také „baťovky“. Baťové nepřišli s žádnou novinkou, tento typ obuvi se vyráběl už na konci devatenáctého století, nechával se ovšem šít na míru a byl poměrně nákladný. Firma Baťa ale nabízela obuv celkem přitažlivou a módní za nízkou cenu. „Vyráběla se v barvě šedé, béžové a černé nebo se vzorkem jemné kostky.“¹³

Obrázek č. 2: „séglovky“, Baťa

Velkou část svršku tvořilo plátno, dalším použitým materiálem byla useň v barvě hnědé nebo černé, která se používala jako materiál na vyztužovací dílce zpravidla na špici, patě a v místě šněrování. Zpočátku výroby používal Baťa na tyto dílce vyřazenou odpadovou useň. „Séglovky“ měly nízký z několika silných plátek usně vrstvený podpatek a symetrickou podešev. S asymetrickými „séglovkami“ se můžeme setkat až před světovou válkou, kdy byla zdokonalena výroba. Tato obuv byla velmi oblíbená v celém

---

¹³ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 176

Rakousku-Uhesku a nosila se od jara až do podzimu. Pro svou nízkou cenu si je mohli dovolit i lidé z těch nejchudších vrstev, někteří i několik párů ročně.

2 I. SVĚTOVÁ VÁLKA 1914 – 1918

První světová válka rozmetala starý společenský řád a hodnoty, které uctíval svět konce 19. století. Spolu se změnou dřívějších hodnot i společnost procházela celkovou vnější proměnou. Začala narůstat střední třída obyvatelstva, která s sebou přinesla nový životní styl, jež zahrnoval větší podíl ženy na veřejném dění, což s sebou logicky neslo nevyhnutelné změny v odívání a obouvání.

Velká rána pro módní tvorbu přišla právě se světovou válkou, která odívání a obouvání ovlivnila v mnoha směrech. Přes nedostatek veškerých materiálů, se však módní trendy (v odívání) střídají velmi rychle. Vyvinuly se i nové typy ženského oděvu, např. pro ošetřovatelky a lékařky, které musely být praktické, zbavené módních trendů. „Zvláště náročný byl návrh obleku pro ošetřovatelky v poli, který musel být praktický a zároveň velmi teplý. Oblek doplňovala kulatá čapka se štítkem, *kožené kamaše s koženými řemeny a nízké nepromokavé botky.*“¹⁴

Válka ovlivnila také oblíbené ruční práce pro ženy; v předvánočním období dámy pletou nebo háčkují „kukly na hlavu, rukavice prstové, rukavice ke střílení se dvěma prsty a jedním širokým otvorem, dále se pletou šály, dlouhé spodky, zahříváče kolen k jízdě na koni, ponožky, punčochy na pahýly končetin i domácí střevice.“¹⁵ S válkou samozřejmě souvisí i rozvoj ženských povolání. Kromě již tradičních míst v nemocnicích, vojenských lazaretech, jeslích, kuchyních a kancelářích, se objevují i nová zaměstnání, kde ženy musely nahradit odvedené muže. Nově tedy můžeme ženy vidět jako listonošky, průvodčí tramvají, metařky, čističky oken, ale i v obchodech a dokonce ševcovských dílnách.

Ve druhém desetiletí 20. století nastalo v rozvoji obuvnické tovární výroby období stagnace. Vlivem světové války firmy trpěly nedostatkem materiálů a obuv se musela vyrábět z náhradních materiálů, jakými bylo dřevo, textil, juta a zbytky usní.¹⁶ V botníku

---

¹⁴ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1870 – 1918 Od valčíku po tango*. Praha: Olympia, 1999. 128 s. IBSN 8070334630. s. 98

¹⁵ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1870 – 1918 Od valčíku po tango*. Praha: Olympia, 1999. 128 s. IBSN 8070334630. s. 98

¹⁶ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. IBSN 978-80-7106-986-7. s. 181

žen jsme ve válečném období mohli najít poloholeňovou obuv s nižším a širokým podpatkem se zapínáním na šněrování v nártové části nebo na drobné knoflíčky, a válečné dřeváky. Jednalo se o obuv na dřevěné asymetrické podešvi, v barevné kombinaci svršku – většinou světlý a tmavý materiál.

I ve válečném období samozřejmě existovali drobní obuvníci, kteří i nadále zhotovovali kvalitní obuv na zakázku, samozřejmě pro majetnou klientelu. Ovšem i ti trpěli nedostatkem kvalitních, především usňových, materiálů.

„Typy šatů užívaných v zaměstnání či při dobrovolné aktivitě se podstatně nelišily od užívaného módního oblečení, přesto přinesly řadu změn v zásadách moderního praktického oblékání, na které navázal další vývoj. Hlavním zřetelem byla hygiena, praktičnost a pohodlí.“¹⁷ Ačkoli vývoj válečné situace neumožňoval prakticky žádnou radost ze života, společnost nerezignovala na předválečné oblíbené kulturní události a i nadále se pořádaly koncerty, divadelní představení, taneční hodiny a společenské zábavy, často však s dobročinnými účely. Večerní šaty se od těch denních příliš neliší, jsou velmi střízlivé a jednoduché. Velmi oblíbený začíná být sportovní oděv, „jistě také proto, že řada jeho typů se mohla uplatnit i ve válečném oblečení.“¹⁸ V průběhu válečných let se také zvyšuje zájem o sport, slunce a vodu a jejich léčebné účinky.

Ačkoli si pařížská *haute couture* zachovala roli ústřední hybné síly, která ovlivňovala a udávala módní trendy po celou první polovinu 20. století, dominantní postavení francouzské módy konkrétně na našem území světová válka značně poznamenala. „Kontakt s nepřátelskou Francií byl nejen politicky nepřípustný, ale vzhledem k těžkým bojům i velmi obtížný.“¹⁹ Renesance *biedermeieru* byla považována za výraz módního stylu na území Berlín – Vídeň, odkazující k nejslavnějším obdobím německé historie.

---

¹⁷ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1870 – 1918 Od valčíku po tango*. Praha: Olympia, 1999. 128 s. IBSN 8070334630. s. 99

¹⁸ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1870 – 1918 Od valčíku po tango*. Praha: Olympia, 1999. 128 s. IBSN 8070334630. s. 100

¹⁹ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1870 – 1918 Od valčíku po tango*. Praha: Olympia, 1999. 128 s. IBSN 8070334630. s. 102

Zajímavým okamžikem ve vývoji odívání válečného období je také snaha o vytvoření jakési „národní specifické módy“ – tzv. svéráz, jež by navazovala na osvědčené typy lidového oděvu. Za tímto účelem bylo v Praze roku 1915 založeno Sdružení pro svéráz krojový a pro povzbuzení domácího průmyslu. Tyto tendence se projevíly v mnoha státech Evropy, a to především v odívání a ručních pracích, nezasály však do odvětví obouvaní.

2.1 Tuzemské firmy

Všechny tuzemské firmy se potýkaly s nedostatkem veškerých materiálů a tato situace mnohé z nich existenčně poznamenala.

Dalo by se předpokládat, že i jinak do té doby velmi prosperující firma Baťa, bude mít ve válečném období stejné existenční potíže, jako většina její konkurence. Opak je však pravdou. Baťa se hned po vyhlášení válečného stavu vypravil do Vídně, kde po domluvě získal zakázku od rakousko-uherské armády. Tato obrovská objednávka pomohla firmě Baťa k rozkvětu. Přes velké pracovní vytížení neměla firma mnoho prostoru k vytvoření vlastní kolekce. Nicméně i tak se Baťa rozhodl vyrábět levné letní dřeváky, které sestávaly z dřevěné symetrické podešve a usňových pásků. Tato obuv ale nebyla oblíbená a neprodávala se. Od té doby se vžilo pořekadlo: „Dopadl jak Baťa s dřevákama“.

3 MEZIVÁLEČNÉ OBDOBÍ 1918 – 1939

Počátek dvacátých let 20. století je charakteristický překonáním problémů, které byly spojeny s mechanizací výroby obuvi. Začínají se vyvíjet i nové technologické postupy, mezi které patří lepený výrobní způsob a později ještě dokonalejší, a také náročnější, rámový způsob výroby. Další změna nastala v používání nových materiálů z tuzemska i zahraničí; velkým pokrokem ve vývoji obouvání bylo i použití gumy. Nejprve se guma používala jen na podešve a patníky, později se začala vyrábět i celogumová obuv jako galoše, gumáky i koupací obuv a sportovní plátěná obuv s pryžovou podešví nebo podešví z krepy (surová guma).²⁰ Celá dvacátá léta 20. století jsou charakteristická širokým sortimentem, ženy si mohly vybírat z mnoha vzorů i typů obuvi.

Mezi léty 1920 – 1930 byla mezi dámami oblíbená především obuv lodičkového a polobotkového typu. Poválečná situace plná všeobecného nadšení a očekávání nové lepší budoucnosti dávala prostor pro všelijaké zábavy, tancovačky a plesy. Lidé všech společenských vrstev se jednoduše chtěli bavit; proto ve dvacátých letech zaplavila svět vlna tanečního šílenství. S tím samozřejmě souvisel i rozvoj taneční obuvi; k nejrozšířenějším typům patřila lodička s kulatou mírně prodlouženou špičkou a jednoduchým nártovým páskem nebo řemínkem na nártu ve tvaru T, aby obuv při tanci držela pevně na noze. Obuv se zapínala na tlačku, knoflíček nebo drobnou přezku. Tato forma dámského obouvání se vyráběla v mnoha variantách. V létech 1923 – 1925 krátce na naše území pronikla móda dlouhých úzkých špic, která souvisela s oblíbeným tancem shimmy. Jednalo se o obuv úzkého protaženého tvaru; podpatek, v patní části mírně projatý, byl situován do středu podešve, čímž se docílilo optického zmenšení chodidla.²¹

---

²⁰ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 182

²¹ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 183

Obrázek č. 3: Sponkový stříviček,
Baťa, 1923 – 1925

Procento zaměstnaných žen v poválečném Československu rapidně vzrostlo, a tak musel trh nabídnout i obuv pohodlnou a funkční. Ženy do zaměstnání nejraději nosily sandály nebo střevíce na nízkém podpatku. Pro zimní období a zejména zaměstnaným ženám byly určeny tzv. „meltonky“ – kotníčkové botky z textilu z mykané přize s lesklým podpatkem a lakovou špicí, vyráběné v několika variantách – s beránkem nebo s černou kožešinou.²²

Jak již bylo zmíněno, ve třicátých letech si dámy rády nazouvaly obuv lodičkového střihu s nártovým páskem a polovysokým špalíkovým podpatkem mírně projmutým v patní části, ale mezi nejoblíbenější patřily lodičky v různých stříhových variantách – např. s jazykem nebo ozdobným šněrováním. Na výrobu lodiček se většinou používaly hovězinové a teletinové usně v různých úpravách, jako např. box, lak, zámiš, velur, semiš a ševro. Mezi nejmódnější kombinace patřil lak doplněný imitací reptilie v široké škále barev, u náročnějších vzorů se užívalo pravých reptilií, např. useň z ještěrky. Z nabídky lodiček ve třicátých letech vynikal tzv. pařížský model z jemného ševra v černé nebo hnědé barvě, později i v barvě tmavěběžové, zvané fawn. „Ozdoba je velmi decentní z pravé ještěrčí kůže, úzce paspulována kontrastní barvou. Podpatek vysoký, pěkně vykrojený.“²³ Střevíčkem letních a lázeňských promenád zůstává lodička, kombinovaná na špičce a opatku hnědou, modrou případně lakovou usní s bílým svrškem.

---

²² *Zlín*, únor 1932. velké vydání. ročník 1. číslo 1. s. 5

²³ *Zlín*, březen 1932. velké vydání. ročník 1. číslo 2. s. 5

Nezbytným doplňkem letních šatů jsou „vykrojované sandály a opánky“²⁴. Oblíbeným typem byly „vlaštovky“ – barevné opánky z nubuku na polovysokém podpatku; modré, červené, zelené nebo hnědé. K dostání byl i model s výraznými paspulkami. Stejně často se v dámských botnicích objevovaly plátěné střevičky v bílém nebo barevném provedení a proplétané usňové opánky.

V jarních měsících se každoročně paleta barev zesvětlovala. Tento trend se týkal především odívání, ale nevyhnul se ani obuvnickému průmyslu. Objevují se střevičky s perforovanou špicí v odstínech modrých, světle hnědých až šedých. Zajímavým doplňkem byly punčošky z vlny, hedvábí nebo flóru; na počátku třicátých let jsou velice módní punčochy ažurové a síťové. Ženy si mohly vybrat ze široké škály barevných variant – mezi nejoblíbenější patřily odstíny pískové, šedavé, barva beige v různých variacích – růžové beige, rezavé beige, světlá hnědá – barva oplatků, odstín francouzského pudru nebo v odstínu pleti.²⁵

Bezstarostné období první republiky bylo nakloněno provozování nejrůznějších volnočasových aktivit. Mezi nejoblíbenější patřily jarní výlety, které s sebou přinášely „povinnost“ správně se obléct a obout. Doporučovány byly praktické „štrapační“ střevíce v několika variantách nebo plátěnky s gumovou podešví na výlety k vodě. Nejrozšířenějšími vzory byly boxové lodičky s uzavřeným nártem a přeloženým jazykem, střevičky z dullboxu nebo polobotky s pevnou usňovou podešví a polovysokým usňovým vrstveným podpatkem. Také sport zaznamenal velký rozmach; oblíbenou kratochvílí zámožnějších vrstev společnosti se stal tenis. Pro tuto příležitost byly určeny pružné, lehké, pevné a dobře střižené polobotky s krepovou podešví nebo střevíce s jedním nártovým páskem a nízkým podpatkem.²⁶ Ke sportovním šatům nosí dámy, páni i děti dullboxové polobotky s roztřepeným jazykem přes nárt – tzv. „hafrlata“. Pro čas trávený na zahrádkách byly určeny trampky, praktické botky z barevně pruhovaného basketu – odolného plátna.²⁷ Těchto bot se užívalo i na výlety k vodě a pro sportování. V zimních

---

²⁴ *Zlín*, květen 1932. ročník 1. číslo 13. s. 5

²⁵ *Zlín*, březen 1932. velké vydání. ročník 1. číslo 4. s. 5

²⁶ *Zlín*, duben 1932. velké vydání. ročník 1. číslo 9. s. 5

²⁷ *Zlín*, duben 1932. velké vydání. ročník 1. číslo 7. s. 5

měsících se vyhledávaným sportem stalo bruslení. Pro tuto činnost byla určena speciální bruslařská obuv, která byla měkká, lehká a elegantní, s tenkou teplou podšívkou.²⁸

Oblíbenou letní obuví se staly sandály, jejichž svršek byl splétán z usňových pásků nebo režného plátna. Zdobeny byly výšivkou s květinovým motivem.²⁹

Pro společenské příležitosti ve 30. letech obuvnické firmy nabízely převážně obuv lodičkového stříhu, vyrobenou převážně z textilních materiálů – klotu, atlasového saténu, krepdešínu, vroubkovaného popelínu a brokátu. K novinkám na trhu patřila velmi jemná zlacená a stříbrná useň. Redaktoři časopisu Zlín dámám doporučují před plesem navštívit mimo kadeřníka také pedikéra, jež by jim pomohl od mozolů a jiných maličností, „které by mohly po případě zle kazit dojem a náladu taneční zábavy.“³⁰ S upravenou nožkou se dáma jistě bude cítit lépe; a když si navíc vybere v kolekci firmy Baťa jedny ze střevíčků z krepdešínu nebo moaré, bude bezesporu královnou parketu. V tomto duchu se nesou články časopisu Zlín, určené uvědomělým dámám. Sortiment dámské taneční obuvi byl za první republiky opravdu široký, objevovaly se střevíčky ze vzácných materiálů, zdobené perforací, sandálového nebo lodičkového typu. Firma Baťa dokonce nabízela svým zákaznicím přibarvení atlasových střevíčků, aby ladily s barvou toalety.

Ve výbavě žádné ženy nesměly chybět přezůvky, chránící střevíček i punčošku před nečistotami. K dostání byly gabardenové černé na přezku nebo celogumové přezůvky s teplou trikotovou vlněnou podšívkou, zvýšené v zadní části. Během 30. let se objevují i galoše různých výšek, barev i tvarů. Setkáváme se s názvy jako – přezůvky neboli pulloverry, galoše a galošetky. Galošetky byly určeny pouze na nárt střevíčku a vešly se do každé kabelky.³¹

Do tuhých mrazů si dámy obouvaly tzv. „mrazovky“ nebo „Tamary“. V prvním případě se jednalo o teplé, praktické a cenově dostupné kotníčkové boty s plstěným svrškem a podešví z gumy nebo usně; v druhém o kotníčkovou obuv ze sukna a laku, vypodšívko-

---

²⁸ Zlín, listopad 1933. velké vydání. ročník 2. číslo 46. s. 5

²⁹ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 184

³⁰ Zlín, leden 1932. ročník 1. číslo. s. 5

³¹ Zlín, listopad 1932. ročník 1. číslo 36. s. 5

vanou velbloudí srstí, s polovysokým podpatkem. Oblíbenou domácí obuví v zimních měsících byly dámské papuče – tzv. „mikáda“.

Na doma se dále nosily různé druhy ranní a odpolední obuvi. Většinou šlo o střevíčky z měkké usně, červené, zelené nebo modré barvy, s atlasovou podšívkou v pastelových odstínech a s polovysokým podpatkem. Dalším velice elegantním typem byly brokátové nebo černé atlasové střevíčky, zvané budoirky, zdobené velkou pérovou kokardou. Pro noční vstávání k dětem a nemocným osobám nebo na cesty jsou určeny měkké usňové přezůvky bez podpatku, opatřené tenkou chromočiněnou podešví a plstěné přezůvky s tenkou usňovou podešví. Tato obuv nevydávala při chůzi žádné nežádoucí zvuky, které by mohly vzbudit spící členy rodiny.³²

Opravdovými novinkami roku 1932 se staly uzavřené střevíce, jejichž zvláštností je teplá podšívka. Svou elegantní formou propůjčují noze přitažlivý vzhled i v chladných měsících. „Jsou jedinečným doplňkem kožichu neb vycházkového kostýmu bezvadně oblečené dámy.“³³ Svršek je vyroben z ševra nebo semiše v kombinaci s lakem, podpatek je projmutý, vysoký nebo polovysoký. Uzavírají se na šňorování nebo knoflíček; mohou být opatřeny manžetou na horním okraji svršku.

Ještě na konci třicátých let se krátce projevila módní vlna z Itálie; jednalo se o letní obuv s volnou patou, podešev měla klínový tvar nebo v klínu mohl být reliéfně naznačený podpatek. Podešve se vyráběly převážně z korku nebo dřeva a zpravidla se potahovaly usní. Tento typ obuvi se opět po válce vrátil a nosil se až do padesátých let.³⁴

Hitem léta 1939, těsně před druhou světovou válkou, se staly „Mexikánky“ – „poslední americká móda“. Střevíčky nebo polobotky do města i do přírody, zdobené četným proplétáním. Vyráběly se v barvě bílé, béžové, bílé s červenou nebo modrou ozdobou, s nártovým páskem nebo šňorováním, s uzavřenou nebo otevřenou špičkou, na nižším

---

³² *Zlín*, duben 1932. ročník 1. číslo 8. s. 5

³³ *Zlín*, únor 1932. velké vydání. ročník 1. číslo 3. s. 5

³⁴ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 185

i vysokém podpatku, s gumovou nebo usňovou podešví. Stejný typ obuvi se vyráběl i s perforovaným svrškem.³⁵

Většina žen nakupovala u firmy Baťa, která nabízela široký sortiment – od levného po luxusnější zboží; existovala ovšem řada dalších menších firem a obuvníků, například již zmíněná firma Budischowský Třebíč, Popper Chrudim, Ibis Skuteč, Hirsch Holice apod., jež vyráběly obuv pro náročného zákazníka a Baťa pro ně nebyl až tak velkou konkurencí, jelikož se zaměřovaly na jinou klientelu. Kdo si mohl za první republiky dovolit třeba Popprovky, ten ve společenských kruzích opravdu něco znamenal. Manželky bohatých průmyslníků však nosily i obuv ze zahraničí, jež jim jejich manželé vozili jako dárky ze služebních cest.

Obrázek č. 4: Hirsch, Holice, 1936

Obrázek č. 5: Popper, Chrudim, 1936 – 1939

Obrázek č. 6: Ibis, Skuteč, 1939

Obrázek č. 7: Baťa, 1932 – 1936

---

³⁵ Zlín, pondělník zlínského kraje, květen 1939. ročník 9. číslo 19. s. 5

3.1 EXPO New York 1939

Účast na světové výstavě EXPO v New Yorku roku 1939 byla zmařena vyhlášením Protektorátu Čechy a Morava; ačkoli přípravy započaly již v období první republiky, následná instalace byla znemožněna Adolfem Hitlerem, který si nepřál, aby se Československo samostatně prezentovalo. Němci zabavili konstrukci celého pavilonu a zabránili i vývozu mnoha předmětů, určených pro vystavení. Do New Yorku se tak nedostala ani exkluzivní kolekce dámské obuvi firmy Baťa, která se vyznačovala nadčasovým designem, smyslem pro filigránské detaily, luxusními materiály a dokonalým zpracováním. Mimo tyto exponáty měly být vystaveny ještě repliky obuvi významných osobností českých dějin – např. „brynelky“ Boženy Němcové. Vzhledem k tomu, že záhy nastaly potíže se zásobováním kvalitními usněmi a veškerá činnost se podřídila výrobě obuvi pro německé vojsko, nebyly tyto modely nikdy vyráběny sériově.

Obrázek č. 8: EXPO New York 1939

Obrázek č. 9: EXPO New York 1939

4 II. SVĚTOVÁ VÁLKA 1939 – 1945

Druhá světová válka opět poznamenala obuvnický průmysl nedostatkem kvalitních materiálů a pro výrobu obuvi se znovu používá dřevo, textil a zbytky usně. Není to tak, že by se za války kvalitní usně nevyráběly, ale byly určeny primárně na výrobu vojenské obuvi.

V období druhé světové války se žádná žena ani dívka nemohla obejít bez módních dřeváčků. Obuv měla dělenou podešev v přední nášlapné části, což zvyšovalo její flexibilitu. Podešev se vyráběla v několika variantách – s nízkým i vysokým podpatkem nebo klínová.³⁶ Jak bylo již dříve zmíněno, i druhá světová válka s sebou přinášela potíže s nedostatkem materiálů, proto se na výrobu svršků používaly jen textilní nebo usňové pásky pro letní a textilní svršky polobotkového střihu pro podzimní modely. I přesto měla obuv přitažlivý vzhled a byla pohodlná; vyráběla se dokonce v několika barevných variantách a stala se velmi oblíbenou, zajisté i pro svou poměrně nízkou cenu.

V zimních měsících válečného období si ženy oblíbily plstěné válenky. Vyráběly se především v hnědé barvě; výjimkou však byla produkce národního podniku JAS Bardějov, zde se zhotovovaly válenky i v jiných barevných variantách.³⁷ Dalším oblíbeným zimním modelem byly kotníčkové botky v kombinaci usně a meltonu na šněrování v přední části nebo na drobné knoflíčky na vnější straně svršku. Do nepříznivého počasí pak byly určeny gumové přezůvky s hřejivou podšívkou, ty byly na rozdíl od dřeváčků k dostání pouze na poukaz a za 3 body z lístku na oděv.³⁸

Obuvnický průmysl myslel i na zaměstnané ženy, které kvůli světové válce musely opět zastávat do té doby výhradně mužské práce. Pro průvodčí byly určeny teplé zimní boty, navržené s ohledem na požadavky jejich povolání. Byla to obuv meltonového typu

---

³⁶ *Zlín*, leden 1941, velké vydání. ročník 10. číslo 1. s. 5

³⁷ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 186

³⁸ *Zlín*, leden 1943. ročník 26. číslo 3. str. 5

s krycím jazykem, zateplenou stélkou, gumovou podešví a vysokou obsázkou, která zabraňovala vniku vlhkosti.³⁹

Velmi luxusním doplňkem, který si ovšem nemohla dovolit každá dáma, byly hedvábné punčochy. Punčochy byly v zadní části opatřeny švy a ty si dámy musely takřka neustále kontrolovat. Nedokonalá linie švů, to mohlo být v dobré společnosti velikým faux pas. „Když v roce 1939 patentovala firma Du Pont umělé vlákno nylon, které předčilo svými vlastnostmi – pevností a odolností – přírodní vlákna, prodalo se jen za první rok 64 milionů párů.“⁴⁰ Ani to ovšem nezaručovalo ve válkou postižených zemích dostatečný přísun tohoto oblíbeného módního artiklu.

4.1 Poválečné období 1945 – 1950

I poválečná léta byla poznamenána nedostatkem kvalitních materiálů a ve spojitosti s omezeným zásobováním se v obchodech objevují poměrně nevzhledné plstěné kotníčkové botky. Brzy se však situace obrátila a výroba i trh začaly znovu vzkvétat. V této souvislosti došlo i k růstu životního tempa a chuti znovu vybudovat úroveň, jakou nastolila první republika. Tato situace se samozřejmě musela projevit i v módě. Velkou změnou v obouvání a odívání bylo použití syntetických materiálů, „což rozšířilo technické, tvarové i vzhledové možnosti obouvání“.⁴¹ Možná více než kdy před tím se klade velký důraz na obuv, která byla zároveň estetická, pohodlná i zdravotně nezávadná.

Po válce se do módy opět prosadil klínový podpatek, který známe z let předválečných. V době druhé světové války se klínový podpatek sice objevoval, ale jen v umírněné podobě a především na dřeváčcích.

---

³⁹ *Zlín*, říjen 1943. ročník 26. číslo 42. str. 5

⁴⁰ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 187

⁴¹ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 186

5 PADESÁTÁ LÉTA

Padesátá léta, konkrétně jejich počátek, byla těžkou dobou, se kterou po skončení války nikdo nepočítal. Ovšem již po únorových událostech roku 1948 mnohým „vizionářům“ postupně docházelo, že naši zem čekají krušné časy; start sovětizace započatý v roce 1948 ovlivnil veškerý vývoj Československa. Velkým zásahem byla militarizace našeho průmyslu a vznik těžkého průmyslu, který velmi silně potlačil rozvoj průmyslu spotřebního. Místo zboží, které bylo potřebné pro každodenní život, se v nadměrné míře produkovaly tanky, lokomotivy a traktory. Druhým krokem, kterým se stát rozhodl vybudovat to „správné“ Československo, bylo združstevňování venkova, tedy násilná kolektivizace. Třetím důležitým krokem byl vznik naší nové zahraniční politické orientace – orientace výhradně k SSSR. Posledním krokem, jež vzešel z iniciativy sovětského svazu, byly procesy s „nepřáteli“ režimu. Mezi nejznámější kauzy z padesátých let patří procesy s Miladou Horákovou a Rudolfem Slánským, končící rozsudkem smrti. V této nejisté době, kdy zpočátku měli lidé strach o majetek a někdy dokonce o vlastní život, posléze žili životem závislým na nejrůznějších pořadnících a žádostech, si téměř nelze ani představit, že existoval zájem o tak „nedůležitou“ věc, jakou je móda.

Móda si však v každé době najde své místo, protože ženy chtějí vypadat dobře za každých okolností. I přes nedostatek pozornosti, věnovaný spotřebnímu zboží, přichází obuvnický průmysl s nabídkou dámské obuvi, jež zejména v druhé polovině 50. let představuje poměrně zajímavé modely.

Dámská obuv počátku padesátých let je charakteristická kulatou špicí a vysokým mohutným podpatkem špalíkového nebo klínového typu.⁴² V druhé polovině padesátých let pak nad masivními platformami a podpatky zvítězila útlá lodička; ta se vyznačovala velmi úzkou špicí, hlubokým nártovým výkrojem a útlým až jehlovitým podpatkem, jehož autorství je připisováno Salvatore Ferragamovi. Móda úzkých špic ve světě vyvrcholila

---

⁴² ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 189

až kolem roku 1960, ale u nás se projevovala velice sporadicky. Vedle módních „jehláků“ byly velmi oblíbené i letní sandály nebo pantoflíčky.

Ačkoli byla celopryžová obuv – tzv. galoše samozřejmou součástí (nejen) dámských botníků již koncem dvacátých let, obrovskou popularitu si opět dobyly na přelomu let padesátých a šedesátých. Tato praktická obuv si získala nepříliš lichotivý název „šedý mor“, a to pro svou typickou šedou barvu. Galoše byly opatřeny plyšovou manžetou a nazouvaly se na běžnou obuv.

Obrázek č. 10: „šedý mor“

Později se setkáváme s variantami v hnědé a černé barvě a luxusním modelem v krémově bílém provedení. Tyto typy měly plný podpatek, zapínání na patentní uzávěr nebo tlačky a říkalo se jim vznešeně „pařížanky“.⁴³ Velmi rozšířené byly i tzv. „tatranky“ – neforemné promokavé teplé boty připomínající důchodky, velmi nepřítažlivého vzezření.

Dalšími oblíbenými typy se staly dámské holínky – kozačky inspirované východními vlivy, kovbojské boty, jejichž nošení souviselo s vlnou promítání westernových filmů.⁴⁴

O společnosti 50. a 60. let se obecně hovoří jako o „společnosti volného času“. Zkracuje se pracovní doba o sobotách, posléze dochází k úplnému zrušení pracovních sobot,

---

⁴³ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 190

⁴⁴ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 190

a tak se objevuje široké spektrum aktivních i pasivních možností, jak prožít nově nabytý čas. Českým specifikem v této oblasti je chataření a chalupaření. Alternativou pro svobodné nebo méně majetné mladé lidi se stal camping⁴⁵; objevení této staronové činnosti vyžadovalo také přizpůsobení módy a obouvání. Ve volném čase tak mladí lidé nazouvali „pionýrky“, které se staly velmi oblíbenou obuví, a pro turistiku pevné „pohorky“.

5.1 EXPO Brusel 58

V podvědomí mnoha Čechů a Slováků zaujímá bruselské EXPO 58 mezi ostatními světovými výstavami výjimečné postavení a zpětně v nás vzbuzuje jakousi národní hrdost.⁴⁶ Jistě by nikdo nečekal, že právě Československo, zakoušející složitou politickou situaci, představí pavilón tak vynikající (nejen) umělecké úrovně, jakoby kontinuálně navázalo na tradici první republiky.

Modeláři tehdejšího národního podniku Svit se sídlem v Gottwaldově představili kolekci dámské a dětské obuvi, která obdržela cenu Grand Prix. Kolekce dámské obuvi se vyznačovala elegancí, neobvyklými střihy a vytříbeným vkusem zkušených modelářů. Na kolekci se totiž podíleli i bývalí baťovští modeláři a návrháři, kteří zároveň předávali své zkušenosti nové generaci. Presentovaná kolekce byla umístěna v prvním patře pavilonu, v části s názvem VKUS. Zde byly vystaveny převážně textilie, v menší míře obuv a doplňky, nábytek, hudební nástroje, ale také lovecké a rybářské potřeby.⁴⁷ Ačkoli byla prezentaci obuvi věnována poměrně malá část expozice, i tak dokázali gottwaldovští obuvníci vytvořit a prezentovat elegantní ucelenou kolekci s vysokou uměleckou hodnotou, která dokazovala vysokou erudovanost našich obuvníků.

---

⁴⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bruselský sen*. 1. vyd. Praha: Arbor vitae, 2008. 368 s. ISBN 978-80-87164-03-7. s. 209

⁴⁶ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bruselský sen*. 1. vyd. Praha: Arbor vitae, 2008. 368 s. ISBN 978-80-87164-03-7. s. 201

⁴⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bruselský sen*. 1. vyd. Praha: Arbor vitae, 2008. 368 s. ISBN 978-80-87164-03-7. s. 305

Obrázek č. 11: EXPO Brusel 1958

Ačkoli by se dalo z vystavovaných exponátů usoudit, že v Československu je všeho dostatek a na vynikající úrovni, opak byl pravdou. Televizor, tranzistorové rádio nebo luxusní střívků si mohlo dovolit jen několik málo „vyvolených“. Většina žen a dívek v Československu však elegantní oblečení a obuv nosit nemohla.

Přesto se úspěch bruselských exponátů odrazil i v kolekci, která se několik následujících let vyráběla a samozřejmě patřila ke špičce tehdejší produkce NP Svit. Díky EXPO 58 se konečně dostala do výroby dámská obuv na vyšším subtilním podpatku, která se již v západní Evropě běžně vyráběla. Tato exkluzivní obuv se však nějaký čas prodávala výhradně na vybraných místech, jako byl Dům módy v Praze, Dunaj v Bratislavě a Ostravice v Ostravě. Pořídit si tzv. „bruselky“ však nebylo lehké; tak jako i jiné nedostatkové zboží se daly (když měl člověk štěstí) sehnat „pod pultem“, výměnou za jiné stejně žádané zboží nebo ze známosti s prodavačkami. Ačkoli se v této době dala koupit i elegantní obuv, méně majetné ženy a zpravidla i ženy na venkově stále dávaly přednost praktickým galoším, do kterých si obouvaly nevzhledné textilní lodičky.

Českoslovenští politici si v průběhu 50. let samozřejmě uvědomovali (zajisté v tom sehrál svou roli i úspěch na EXPO 58), že je nutná národní prezentace a propagace domácích výrobků a oborů, které by byly konkurenceschopné na západních trzích. Konkurenční úspěch v zahraničí měly výrobky z oboru strojírenského a sklářského, ale jistě i obuvnický průmysl by se dokázal prosadit, kdyby k tomu měl příležitost. Svit sice vyvážel miliony párů obuvi, ale do zemí východního bloku a přednost zde měla kvantita před kvalitou. Proč by se ztrácel čas s designem, když se „to“ stejně prodá. Taková byla pravděpodobně politika národního podniku Svit. Samozřejmě, že malá část produkce byla vyhrazena

i pro západní trh, tato obuv se výrazně lišila od zbytku výroby, ale její množství bylo téměř zanedbatelné.⁴⁸

---

⁴⁸ Sborník materiálů z mezinárodní obuvnické konference ve Zlíně – Mgr. Miroslava Štýbrová

6 ŠEDESÁTÁ LÉTA

V období 60. let dochází k prohloubení krize oficiální ideologie, která ovlivní všechny oblasti společenského života; opadá prvotní nadšení z budování nové socialistické společnosti, klesá důvěra ve vysoké stranické funkcionáře a v platnost marxistického učení. Všechny tyto skutečnosti tak uvolňují cestu novým dosud ilegálním směrům.

Společnost mění svůj životní styl – prosazuje se návrat k národním tradicím, zvolna se obnovují vztahy s Evropou a západním světem, Čechoslováci mají, díky přílivu zahraničních turistů a sporadickému cestování, znovu možnost srovnání mezi životem v socialismu a vyspělou západní společností. V souvislosti s „umožněním“ vycestovat – především do Jugoslávie a částečně Itálie – souvisí import obuvi československými turisty z těchto destinací. Jednoduše dochází k šíření spotřebního způsobu života, který se plně rozvinul především v kapitalistickém světě.

Jak už to tak bývá, společenské změny zasáhly nejvíce mládež. Generaci 50. let, pamatující ještě prvorepublikovou životní úroveň, vystřídala nová, vyrůstající již ve stávajícím režimu, která neměla srovnání s poměry před válkou. V šedesátých letech již nešlo o srovnávání s historií, ale s okolním světem. Aktivitu propagovanou Svazem mládeže vystřídal zájem o vše, co do Československa přišlo ze západu, začala se rodit undergroundová kultura, po sklepech a malých klubech se začíná šířit vlna rock'n'rollu, vznikají bigbeatové skupiny, nosí se dlouhé vlasy a džíny. Všudypřítomné uvolnění vrcholí Pražským jarem v roce 1968, po němž přichází období tvrdé normalizace, které ovlivní vývoj Československa na dalších dvacet let.

Nedostatek spotřebního zboží zapříčiněný plánovaným hospodářstvím byl typický i pro šedesátá léta. Móda byla samozřejmě otázkou peněz, ale nejvíce záleželo na štěstí a dobrých kontaktech; módní zboží totiž bylo možné koupit většinou jen „pod pultem“, v Tuzexu nebo se dalo vyměnit za další nedostatkové zboží. V šedesátých letech se ale situace pomalu mění k lepšímu. Díky politickému uvolnění bylo snazší sledovat západní módu a některé zahraniční trendy se mohly uplatnit i v Československu.

Po stagnujícím válečném období prodělal obuvnický průmysl velký rozmach. Především pak v 60. letech, kdy se často mění tvary obuvi a vytváří se stále nové vzory. Většina obyvatel Československa nosila obuv vyrobenou v Závodech 29. augusta v Partyzánském,

závodě Botana a především ve Svitu Gottwaldov. Jen někteří majetnější si mohli dovolit boty na míru nebo z dovozu. Kvalitnější obuv v malých sériích vyráběla družstva obuvníků nebo se dala koupit v Domě módy. „Populární byla brněnská OBUNA, která boty šila přímo pro zákazníka, i když ne zcela na míru. Boty od ševce se cenově pohybovaly téměř na dvojnásobku těch konfekčních, takže si je mohl dovolit jen málokdo.“⁴⁹

Světovou módu šedesátých let, kromě významných návrhářů, ovlivňovaly i některé ze slavných osobností kulturního a společenského světa. Např. Jacqueline Kennedy inspirovala mnoho mladých dívek a žen k nošení stejných lodiček, jaké vlastnila první dáma, kostýmků v pastelových barvách, jednoduchých geometrických šatů apod. Audrey Hupbern okouzlovala svými balerínami a kalhotami capri a modelka Twiggy typickými sandálky, barevnými podkolenkami, punčochami a samozřejmě minisukněmi.

V šedesátých letech přichází Francouz André Courrèges se svými Go-go boots, dámskými kozačkami ze syntetických materiálů na nízkém plochem podpatku, vyráběné v bílé barvě a zdobené zpravidla černými geometrickými vzory, které byly v dámských botnicích naprostou novinkou. Předtím totiž ženy nosily vysoké boty (holínky) pouze během nepříznivého počasí, při práci nebo jízdě na koni, ne však jako „městskou“ obuv pro běžné nošení.⁵⁰

V našich poměrech se samozřejmě tyto trendy výrazně neprojevovaly a díky politické situaci ani projevovat nemohly. Koncem šedesátých let ovšem dochází k politickému uvolnění, které umožňuje, alespoň částečně, pronikání módních výstřelků také na naše území. I na československých dívkách tedy můžeme zahlédnout lodičky s velmi úzkými špičkami a jehlovými podpatky, měkké barevné baleríny i barevné šněrovací holínky.⁵¹

---

⁴⁹ Sborník materiálů z 6. mezinárodní konference – Obuv v historii, 2010, Zlín (v tisku), PhDr. Míra Vandrovcová

⁵⁰ Go-go boots. In Wikipedia : the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 2011, last modified on 2011 [cit. 2011-05-13]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Go-go_boots>

⁵¹ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 192

Obrázek č. 12: Balerína, n. p. Svit

V letech 1963 a 1964 byly v Československu velice moderní kozačky na podpatku, zvané také „horalky“, ty se vzápětí staly nedostatkovým zbožím, na které se stály dlouhé fronty, většinou však tradičně neúspěšně. V druhé polovině 60. let se kozačky zvyšují, díky módním minisukním se ženská noha odhaluje a vzniká prostor, na kterém vyniká právě tento typ obuvi. K vysokým botám nesměly chybět barevné podkolenky, punčocháče nebo již zmiňovaná minisukně. Na šedý mor v šedesátých letech navázaly holínky, vyráběné z různých materiálů (z PVC do mokrého počasí), které byly k dostání v několika výškových variantách. Na konci 60. let se objevují krešlakové holínky, které se v sedmdesátých letech staly velkým módním hitem.

V šedesátých letech móda adoptovala plastické materiály, syntetická vlákna, předměty vyráběné především strojově. Staly se symboly konzumní kultury a obdivu k vědě a technologii.⁵² Tyto trendy se projeví i v obuvnickém průmyslu, a tak je móda „zlatých šedesátých“ charakteristická zářivou barevností a umělými materiály.

Lodičky zaujímají v dámských botních důležitě místo již od secese a v šedesátých letech tomu není jinak. V této době se dokonce staly nejoblíbenějším typem obuvi a za jejich znovunavrácení v jejich tradiční formě může manželka amerického prezidenta Jacqueline Kennedy. Na přelomu 50. a 60. let si lodičky udržely kulatý tvar špice po vzoru „bruselek“, později se prosazují i oblé, hranaté a ostré špice. Často byly zdobeny perforací. V roce 1964 zaplavila Československo módní vlna v podobě lodičky s projmutým podpatkem

---

⁵² HLAVÁČKOVÁ, Konstantina. „Kytky v popelnici“. 1. vyd. Praha: Naga, Uměleckoprůmyslové museum, 2009. 168 s. ISBN 978-80-7101-072-2. s. 54

a zvednutou špičkou, kterým se pro jejich tvar říkalo „gondoly“. Jednalo se o velmi pohodlnou a oblíbenou obuv, která byla určená pro náročnější zákaznice.

„V polovině 60. let začaly módní tvary lodiček vybíhat vysoko na nárt a byly zdobené prokroji a přes sebe kladenými pásky.“⁵³ Pro denní nošení se novinkou stal širší polovysoký (3 – 5cm) usňový plátkový podpatek. Od druhé poloviny 60. let se objevují hranaté i oblé špice a svršek se uzavírá na šněrování nebo je zdoben různými typy sponek, knoflíčky, přezkami nebo ripsovou mašlí. Módní bylo také proplétání. Již v 50. letech se ve světě rozšířila móda tzv. „balerínek“, které proslavily herečky jako Brigitte Bardot a Audrey Hepburn. V Československu se rozšířily v průběhu 60. let a patřily k velice oblíbeným typům dámské obuvi. Vyráběly se v mnoha barevných variantách a mladé ženy a dívky je rády nosily k sukním a úzkým kalhotám.

Pro druhou polovinu 60. let jsou typické střevíčky s rozšířeným pohodlným podpatkem a zaoblenou špicí; tato móda byla přizpůsobena plnoštíhlým dívkám a starším ženám a úzké lodičky s jehlovými podpatky se měly stát záležitostí pro slavnostní okamžiky. „Dle francouzských vzorů se nosily střevíčky s širší mohutnou špičkou, nízkým širším podpatkem s páskem přes patu. Italská inspirace měla jemnější kulatější špičku i podpatek. V nejmódnější verzi oboje lakované.“⁵⁴ Pro společenské příležitosti byly kromě lodiček určeny i páskové sandálky nebo pantoflíčky v metalické úpravě vrchového materiálu, ke slavnostním událostem samozřejmě na podpatku.

Oblíbenou letní obuví nadále zůstávají sandály; zatímco 50. léta přála vysokým podpatkům a platformám, v letech 60. dávají ženy přednost vzdušným lehkým páskovým typům na úzkém nebo dokonce žádném podpatku. Ženy si mohly vybírat z kombinací červené, bílé, modré nebo černé a zlaté barvy. Vedle plochých sandálek ovšem přetrvávají i sandalety na klínovém podpatku, oblíbené i v desetiletí předtím. Dalším vyhledávaným typem dámské obuvi byly „nazouváky“ neboli pantofle, na klínovém potaženém podpatku. Novinkou ve světě dámského obouvání byly „žabky“, které se v 60. letech

---

⁵³ Sborník materiálů z 6. mezinárodní konference – Obuv v historii, 2010, Zlín (v tisku), PhDr. Míra Vandrov-cová

⁵⁴ Sborník materiálů z 6. mezinárodní konference – Obuv v historii, 2010, Zlín (v tisku), PhDr. Míra Vandrov-cová

nosily převážně jen k vodě a masového rozšíření se dočkaly až v dalším desetiletí, kdy se staly regulérní letní obuví.

Zaměstnané ženy preferovaly pohodlnou obuv na celodenní nošení; českoslovenští obuvníci jim vyšli vstříc typem obouvání, vycházející z pánských vzorů. V roce 1962 se objevily tzv. „pilky“⁵⁵ – módní pohodlné boty s vroubkovanou flexibilní podešví. V duchu pánské módy se dále vyráběly různé typy polobotek a mokasínů. V roce 1967 se v obchodech objevuje nový typ mokasín s nízkým širokým podpatkem, který se uplatnil i na módních lodičkách.

Ve volném čase a do přírody mladí lidé stále nazouvají pionýrky, známé již z padesátých let, případně pevné vojenské kanady. Jednalo se o vysokou usňovou šněrovací obuv, která „přežila“ i náročnější výlety. Další alternativou obuvi pro volný čas byly plátěné šněrovací boty s gumovou podešví – tzv. „kecky“, které se těšily velké oblibě zvláště v teplých měsících v období chmelových brigád.

Hitem konce 60. let se staly barevné gumové holínky, které se staly velmi oblíbené především u mladých dívek. Do nepříznivého počasí se pak obouvaly i tzv. „gumovky“ v černé barvě. Na přelomu 60. a 70. let se z Anglie rozšířila móda inspirovaná školními uniformami. Typické byly hranaté špice a masivní plochý podpatek v několika výškách.

Na konci 60. a počátku 70. let se objevuje móda kotníčkové obuvi s imitací zvířecí srsti, která reagovala na obuv Pabla Picassa, v níž se roku 1963 zúčastnil filmového festivalu v Cannes. Jednalo se o kotníčkové boty zhotovené z imitace zebří srsti a s podšívkou z ovčí vlny.⁵⁶

V roce 1967 reprezentuje n. p. Svit Československo na světové výstavě v Montrealu, kde představuje ručně vyrobenou kolekci luxusní obuvi.

Šedesátá léta znamenala ve vývoji módy výrazný mezník. Móda západního světa odrážela nový životní styl společnosti zaměřené na konzumní způsob života, byla plná radosti a optimismu. V našem prostředí se tento trend, díky politické situaci, prosadil

---

⁵⁵ Sborník materiálů z 6. mezinárodní konference – Obuv v historii, 2010, Zlín (v tisku), PhDr. Míra Vandrov-cová

⁵⁶ Bata Industries: *All about shoes*, 1. pub. Toronto: Bata Limited, 1994. 63 p. ISBN 0-9692076-1-1

jen okrajově, přesto se v Československu objevuje móda, která se v různých reminiscencích vrací dodnes.

7 SEDMDESÁTÁ LÉTA

Po nadějně době konce šedesátých let, plné očekávání svobodnější a demokratické společnosti, přichází s rokem 1968 hořké vystřízlivění. Československo v následujícím desetiletí vstupuje do nové etapy „vztahu“ se Sovětským svazem, která na dalších dvacet let zpomalí jakýkoli progres Československého národa v oblasti politického, hospodářského, sociálního a v neposlední řadě také kulturního vývoje. S okupací vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968 začalo období takzvané normalizace provázené všeobecným úpadkem společnosti.

Sedmdesátá léta byla v Československu érou diktátu, potírání osobnosti a všudypřítomného strachu, zda se člověk systému zalíbí nebo ne. Režim si dokonce přivlastnil právo na rozhodování o tom, jak občané smí nebo nesmí vypadat; jasným důkazem je např. heslo „Máš-li dlouhý vlas, nechod' mezi nás“. Dnes může tato výzva, především mladší generaci, připadat komická, ovšem je pravdou, že délka vlasů působila mužům řadu nepříjemností.

Bezútešné rozpoložení z procitnutí ze snu o „zlatých šedesátých“ se v sedmdesátých letech projevilo také na Západě. Tam však k těmto náladám vedly jiné příčiny než u nás; každopádně v raných sedmdesátých letech prožila demokracie, díky mladým radikálním studentským vůdcům, snažící se vzkřísit (naštěstí bezúspěšně) ideje Marxe prostřednictvím Trockého, Che Guevary a dalších, krušné chvíle v mnoha svobodných zemích, včetně Ameriky. Sedmdesátá léta byla obdobím mnoha smluv mezi zneprátenými stranami, které byly typické svým jepičím životem a obdobím stagnace nejen hospodářského vývoje. „Všechny tyto problémy ekonomické i sociální se odrazily v přístupu k módě, ve způsobu oblékání a možnostech být módně oblečen.“⁵⁷

Ve vývoji světové módy se v sedmdesátých letech rýsují dva hlavní proudy, z nichž první navazuje na životní styl „květinových dětí“ hippies (často čerpající z etnických stylů, zvláště z indického) a druhý vychází z myšlenek punkového hnutí. Móda sedmdesátých let

---

⁵⁷ HLAVÁČKOVÁ, Konstantina. *„Kytky v popelnici“*. 1. vyd. Praha: Naga, Uměleckoprůmyslové museum, 2009. 168 s. ISBN 978-80-7101-072-2. s. 23

je tak charakteristická rozličnými tvářemi těchto stylů, vlivem filosofie hippies – svoboda nosit cokoli kamkoli, atd. Pod působením zmíněných tendencí se v okruhu revoltující mladé generace vytváří tzv. „antimóda“, opouštějící již „zajeté“ oděvní konvence. Československá móda samozřejmě v rámci možností reagovala na veškeré podněty, které přicházely ze západního světa, a jelikož zde neexistovala žádná domácí alternativa, stala se tato móda jediným měřítkem. Vzhledem k politické situaci však „byla přijata pouze formálně, bez organického spojení formy s obsahem, společností, která se vyvíjela nesvobodně a izolovaně“.⁵⁸ Ačkoli nebylo snadné dostat se k informacím tykající se západního světa, lidé si přesto všímali mimo jiné i módního oblečení západních turistů nebo zahraničních umělců pravidelně vystupujících v televizních estrádách. Státní moc si tak dobře uvědomovala, že pro „klid duše“ musí nabídnout jakousi alternativu k prosperující západní společnosti. Jediným místem, kde se dalo koupit zahraniční zboží, byly obchody s názvem Tuzex. I zde byl ovšem výběr omezený a nabízené zboží finančně náročné. „Výrobky módního průmyslu se prodávaly ve specializovaných prodejnách, například v síti obchodů Luxus, v Domě módy, v Domě obuvi a dalších.“⁵⁹ Další možností, jak koupit módní obuv, se stala tzv. nákupní turistika do NDR. Tato aktivita byla ovšem nezákonná a nakoupené zboží se muselo schovávat. Jak již bylo zmíněno, okupace vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968 a následná normalizace poznamenaly i oděvní průmysl a módu v tehdejší Československu. Spolupráce se zahraničními firmami, která se začala slibně rozvíjet koncem šedesátých let, skončila takřka ze dne na den. Počátek sedmdesátých let tak zahájil éru československé módy, která trvala až do roku 1989. Móda tehdejšího Československa, prosta jakékoli domácí alternativy, přebírala tak formy vytvořené v podmínkách demokratického života Západu.

Móda sedmdesátých let se v zahraničí odvíjí nejen od ideologie hippies a punku; stejně oblíbeným je také čerpání motivů z minulosti (od secese až po padesátá léta) – tzv. retro, je ovšem nutno podotknout, že i tyto tendence se poprvé objevily u lidí vyznávající styl

---

⁵⁸ HLAVÁČKOVÁ, Konstantina. *„Kytky v popelnici“*. 1. vyd. Praha: Naga, Uměleckoprůmyslové museum, 2009. 168 s. ISBN 978-80-7101-072-2. s. 25

⁵⁹ HLAVÁČKOVÁ, Konstantina. *„Kytky v popelnici“*. 1. vyd. Praha: Naga, Uměleckoprůmyslové museum, 2009. 168 s. ISBN 978-80-7101-072-2. s. 28

hippie. Velkou inspirací byly také kostýmy a obuv hereček slavných filmů, jako je Soumrak bohů od Viscontiho, Coppolův Kmotr nebo Annie Hall Woodyho Allena. Dalším fenoménem, který hluboce ovlivnil módu sedmdesátých let, bylo disko. Do disko klubů se nosila obuv na velmi vysokých podpatcích nebo naopak obuv s velmi sportovním charakterem. Bok po boku těchto směrů, upřednostňovaných hlavně mladými lidmi, stála i haute-couture, která se ovšem mladou alternativní módou značně inspirovala. Ve společenské obuvi se tak v duchu hippie uplatňovaly materiály jako semiš a nubuk s retro nebo etno prvky.

Oproti „syntetickým“ šedesátým létům „sedmdesátky“ tíhnou pod vlivem italského uměleckého směru Arte povera k používání přírodních materiálů; typická je fascinace vším přírodním, řemeslným a ručně vyrobeným. V následujícím desetiletí pozorujeme další tendence vycházející z elektronických technologií. Vznikají nové materiály, technologie apod.

Po vyzývavých šedesátých létech přichází francouzská móda se změnou délky sukní. Všeobecně oblíbené minisukně se k nespokojenosti mužů prodlužují až do půli lýtek. Vedle sukní typu mezzo a midi se samozřejmě dále objevovaly i minisukně a hippie sukně po kotníky. Další vítanou změnou v dámském šatníku jsou kalhoty. Na kalhoty se začalo pohlížet jako na kus hodný i dámského večerního oděvu a staly se oblíbeným oděvem pro každou příležitost. Kolem roku 1972 se nosily sukně jak krátké, tak dlouhé, vpředu rozpínací, pod nimiž se nosily šortky. Tyto varianty sukní se doplňovaly vysokými holínkami nebo sandály s řemínky obtáčenými kolem lýtek ve stylu hippie. V letních měsících se nosily sukně všech možných tvarů, délek a s různými potisky. Velmi oblíbeným obutím v teplých dnech byly „dřeváky“ – obuv s masivní dřevěnou monolitní podešví – platformou, na niž byl usňový svršek připevněn pomocí nýtů. Zatímco si dřevěná monolitní podešev zachovávala přírodní barvu dřeva, svršky měly pestrou škálu odstínů, aby mohly dobře sladit s oděvem.

Na počátku sedmdesátých let se nosila dámská obuv s hranatou až mírně zaoblenou špičí, nártová část byla poměrně uzavřená, často ozdobená výraznou kovovou sponou

umístěnou na vnější straně, případně se šněrováním. Dokonce i v Československu byla móda mírně ovlivněna stylem hippies. Projevovala se extrémně vysokými platformami, kterým se říkalo „brikety“⁶⁰. Podpatky, většinou špalíkového tvaru, měly mohutný charakter a často se ve spodní části rozšiřovaly. V roce 1972 se setkáváme s širším tvarem obuvi na vysoké podešvi a masivním vysokým podpatkem, tato móda doznívá již kolem poloviny sedmdesátých let a nahrazuje ji obuv úzkých forem. Po roce 1975 se již méně setkáváme s masivními podpatky, naopak se zužují a zvyšují. Tento trend můžeme sledovat až do konce sedmdesátých let. Obuv lodičkového střihu byla často doplněna nártovým páskem se zapínáním.

V létě se nosily již zmíněné „dřeváky“ a rozličné formy sandálků, které bývaly opatřeny řemínky pro připevnění k noze, do kterých si někdy dívky oblékaly ohrnuté ponožky. Řemínek sandálům bez podpatku se začalo říkat „kristusky“. Oblíbenou se také stala letní obuv s pevnou patou se zapínacím páskem a otevřenou přední částí na vysoké podešvi v nášlapné části a velmi vysokým špalíkovým až mírně projmutým podpatkem.

V polovině desetiletí se začíná prosazovat móda dámské obuvi na klínovém podpatku a sandály s názvem „žabky“. Objevuje se i lehká obuv z textilních materiálů (většinou černé barvy) doplňující oblečení indického stylu, ještě pod vlivem hippies. Tato obuv byla opatřena vyšší podešví bez podpatku nebo podpatkem klínovým, který byl pokryt pletenými provázky. I tento typ obuvi mohl být opatřen stuhami nebo textilními pásky na přivázání k noze – až do výše lýtek.

Evergreenem celého desetiletí se stala vysoká holeňová obuv – kozačka sahající pod kolena, která se nosila téměř celoročně. Vyráběla se především z usně nebo krešlaku. Ačkoli základní forma obuvi zůstává po celé desetiletí stejná, můžeme pozorovat změny na některých prvcích. Na počátku sedmdesátých let se v holeňové části objevuje zpravidla falešné šněrování a obuv se uzavírá zdrhovadlem na vnitřní straně. Koncem tohoto období se začíná nosit i obuv kotníčkového střihu, sahající mírně nad kotníky převážně s vysokým subtilním podpatkem. Oblíbenou se stala i obuv sportovní a k dámským

---

⁶⁰ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 192

kratochvílím v Československu patřilo pletení dámských bačkůrek z chemlonového vlákna nebo pravé vlny (v tomto případě se módními staly skandinávské vzory). K úzkým kalhotám se nosily semišové kotníčkové boty, do nichž se obouvaly pestrobarevné ponožky. Zimní obuv byla zastoupena tzv. „důchodkami“. Jednalo se o polovysoké textilní boty, s uzávěrem na zdrhovadlo v přední části. Oblíbené byly také „holínky z imitace zvířecí srsti známé pod názvem „tuleňky““.⁶¹

Stejně tak, jak ovlivnilo v první polovině sedmdesátých let mladé lidi hnutí hippies, ovlivnil mladou generaci v Československu v druhé polovině desetiletí i punk. Československý „punker“ se v podstatě vizuálně nelišil od toho ze Západu. Roztrhané tričko, černá kožená bunda nebo staré sako s plackami a spínacími špendlíky nebyl problém sehnat, horší to bylo s typickou „punkerskou“ obuví – těžkými botami Doc. Martens. Ty u nás nebyly k dostání, a proto byly nahrazeny kanadami.

V 70. letech se obuv vyráběla z usně v několika úpravách – lesk, „lícovka“ nebo semiš. Ve výrobě se však hojně uplatnily i syntetické materiály, jako krešlak, barex nebo corfam a materiály textilní.

V Československu se výroba obuvi soustředila do několika středisek, byl to závod Svit v Gottwaldově, Závody 29. augusta v Partyzánském a závod Botana ve Skutči, v malé míře také Snaha Jihlava a Snaha Brno.

---

⁶¹ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 192

8 OSMDESÁTÁ LÉTA

Tvrdá normalizační léta vystřídala léta osmdesátá, ve kterých se zpočátku ještě více projevil hospodářský, společenský i kulturní úpadek let minulých. Ačkoli bylo zprůměrnění Československa vysoké a zaměstnanost v podstatě absolutní, efektivita výroby však byla velmi nízká.

Od poloviny 80. let pak narůstá činnost opozičních organizací, které doprovází kritika ze strany ekonomů, poukazujících na neudržitelnost plánovaného hospodářství, ale dochází i k „procitnutí“ občanské společnosti. Tento jev vyvrcholil v letech 1987 a 1989 řadou protirežimních vystoupení známých osobností a demonstrací studentů, které vedly k Sametové revoluci v listopadu 1989.

Módu 80. let zaplavil kýč – v duchu – čím více blýskavého materiálu, tím lépe. Veliké oblíbené se těšily vycpávky v ramenu, tzv. „mrkváče“, legíny neboli „elastáky“, k nim trička přepadávající přes rameno, „plísňové“ džíny dovážené z Maďarska, kombinézy, balonové sukně, „netopýří“ rukávy, široké pásky s velkými sponami i ledvinky kolem pasu.

V obouvání osmdesátých let můžeme pozorovat dvě tendence; na jedné straně se nosí vysoce luxusní a elegantní lodičky na vysokém podpatku, oblíbené jsou i mohutné špalíkové podpatky, na straně druhé jsou čím dál více vyhledávané sportovní „tenisky“, které se v tomto období stávají běžnou vycházkovou obuví. Z nich pak vynikají tzv. „číny“ – barevná (nebo černá) textilní obuv na ploché podešvi s gumovou špičkou.

Módní směry v obouvání přichází z Itálie, tzv. „italky“⁶² patřily k atributům dobrého postavení a v Československu si je nemohl dovolit každý. Módní byly barevné svršky, do takové obuvi se oblékaly ponožky ve stejném odstínu. Italský vliv se projevil v obuvi typu mokasín, které se staly oblíbenou vycházkovou obuví, dámské modely se vyráběly se špalíkovým středně vysokým podpatkem. V menší míře se v dámských botních objevují i semišové kotníčkové boty na šněrování s krepovou podešví a nízkým plochým

---

⁶² ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 193

podpatkem; tentokrát však již umírněné barevnosti. V chladnějších obdobích se nosí kozačky sahající nad kolena, do půli lýtek nebo i nižší.

Pro společenské účely jsou určeny tenké „jehly“ nebo i nižší podpatky, stejně jako klasické lodičky.

Osmdesátá léta jsou v západním světě obdobím módních značek a slavných designérských jmen. Jedním z nejslavnějších je Manolo Blahnik, který oživil zájem o lodičky a zpopularizoval jehlový typ podpatku. Na rozdíl od 50. let, kdy „jehláky“ ztělesňovaly křehkost, ženskost a bezbrannost, v 80. letech mají evokovat nadvládu a moc. Dalším významným momentem ve světě designu obuvi bylo uznání od designérů, kteří akceptovali obuv Doc. Martens, symbol protestu a agrese příslušníků punkového hnutí a skinheads, jako vhodný módní doplněk, jež se začal objevovat i na přehlídkových molech.⁶³

---

⁶³ www.shoe-icons.com [online]. 2004 - 2011 [cit. 2011-05-1]. Shoe-Icons / Centuries and Decades. Dostupné z WWW: <http://eng.shoe-icons.com/museum/select_age.htm?age=282>

9 DEVADESÁTÁ LÉTA

17. listopad 1989 se stal ve vývoji našeho státu důležitým mezníkem. Tímto datem začala tzv. Sametová revoluce, která během deseti dnů svého trvání rozmetala komunistický režim a nastolila svobodu a demokracii.

V období devadesátých let nemůžeme hovořit o nějakém jednotném stylu v obouvání, dokonce se může zdát, že 90. léta už nemají v módě co nabídnout. Jedná se jednoznačně o desetiletí rozličných a rychle se střídajících trendů; typická je absence dominantního stylu, každý nosí to, co mu vyhovuje. Projevil-li se nějaký trend výrazněji, pak pouze formou módního výstřelku, jež trval velmi krátkou dobu. Také formy obuvi se rychle mění a tvarosloví se čerpá z minulosti (především z 60. a 70. let).

Vlivů a podnětů přicházelo do módy tolik, že se ve světě zvýšil zájem o módní návrháře, od kterých se očekávalo oslnění a šokování – prezentace vlastního ega. Charakteristická je problematika ekologie, homosexuality a civilizačních problémů. Velkým vlivem bylo i otevření hranic mezi Západem a Východem, což samozřejmě přispělo k rozvoji módy bývalého Východního bloku a naopak západní návrháři odtud čerpali inspiraci. Devadesátá léta jsou dobou, kdy se přepych stává „demokratickým“. Velké značky, jako Prada, Armani, Gucci aj. budují obrovská globální impéria a díky otevření hranic se pomalu začínají prosazovat i na našem trhu.

Z osmdesátých let přežívají vysoké podpatky, jež se staly symbolem krásy a elegance. Přesto můžeme pozorovat jisté novinky, např. sandály vyrobené z recyklovaných materiálů a tzv. „korkáče“, ve světě známé jako „birkenstock“⁶⁴. Velmi oblíbenými byly kotníčkové boty převážně ze světlého nubuku s masivní pryžovou podešví, kterým se říkalo „farmářky“. Jednalo se o obuv velmi pohodlnou a trvanlivou; a v menší míře se do módy vrací i dnes.

Stále trvá obliba obuvi mokasínového střihu, nosí se obuv inspirovaná španělskou lidovou obuví se svršky z proplétaných usňových pásků, které mohou tvořit různé vzory.

---

⁶⁴ ŠTÝBROVÁ, Miroslava. *Boty, botky, botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 244 s. ISBN 978-80-7106-986-7. s. 193

U luxusnějších značek sledujeme příklon k reptiliím – mezi novinky patří pštroší a rejnočí usně.

V devadesátých letech se u nás prosazuje vlna techno hudby, jejíž příznivci nazouvají obuv na velmi vysokých platformách.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

10 DESIGN KOLEKCE PRO KONKRÉTNÍHO OBJEDNAVATELE

Po předchozích zkušenostech s realizací bakalářské práce ve firmě Moleda, a. s., jsem se i tentokrát rozhodla pro spolupráci s obuvnickou firmou. Zkušenosti z oboru jsou totiž velkým přínosem pro každého designéra. Jelikož jsem se před dvěma lety věnovala designu unisexové, původně sportovní, obuvi, kterou jsem novým pojetím designu přenesla do městského prostředí, měla jsem nyní potřebu realizovat se spíše v oblasti dámského obouvání. Proto jsem oslovila firmu Dermatex, která se primárně věnuje produkci a obchodování s dámskou obuví a volnočasovou módou. Na trhu se Dermatex prezentuje třemi značkami; jsou to DESKA e Libera, DESKA Shock a Stella Glanz, přičemž se každá z nich zaměřuje na jinou cílovou skupinu.

10.1 Dermatex, s. r. o.

Společnost Dermatex byla založena roku 1991; zpočátku byl předmětem její činnosti pouze import a export obuvi, ale během své dvacetileté existence se stala důležitou velkoobchodní firmou, zabývající se i výrobou.

Produkce je zaměřena na výrobu elegantní dámské obuvi; typické je kvalitní zpracování, výběr vhodných materiálů a minimalistický design.

Obrázek č. 13: Purple performance 2010, Deska Shock, Dermatex

10.2 Proces navrhování

V počáteční fázi práce bylo nutné stanovit si cílovou skupinu a zaměření kolekce na sezónu jaro/léto nebo podzim/zima. Po dohodě s vedením společnosti Dermatex jsem se rozhodla pro návrh kolekce dámské obuvi pro sezónu jaro/léto 2012, která se současně připravovala i v rámci produkce firmy. Další rozhodování, týkající se výběru cílové skupiny a počtu modelů v kolekci, bylo zcela v mé režii.

Ačkoli se design mnou navržené kolekce nemusel shodovat se stylem typickým pro jednotlivé linie, mým záměrem bylo na něj navázat a respektovat vizuální styl produktů firmy.

Důležitým krokem byl výběr kopyt, zkomplikován bohužel tím, že bylo nutné vybírat jen podle fotografií již vyrobených modelů. Ze stávajících kopyt jsem tedy zvolila dva typy – jeden s velmi vysokým a druhý se středně vysokým podpatkem a jeden pár kopyt s nízkým podpatkem byl vyroben dle mého návrhu dodatečně.

Následující fáze zahrnovala vytvoření tzv. „mood boardu“. Termín mood board můžeme volně přeložit jako „Nálada na desce“; má podobu koláže, na první pohled nesouvisejících předmětů z různých materiálů, textur a barev. Sestavení tohoto typu koláže pomůže nastínit celkový dojem kolekce a získáme představu, jak bude výsledná kolekce vypadat. V rámci tohoto projektu jsem vypracovala čtyři mood boardy, které pro mne byly zásadní při vlastním navrhování.

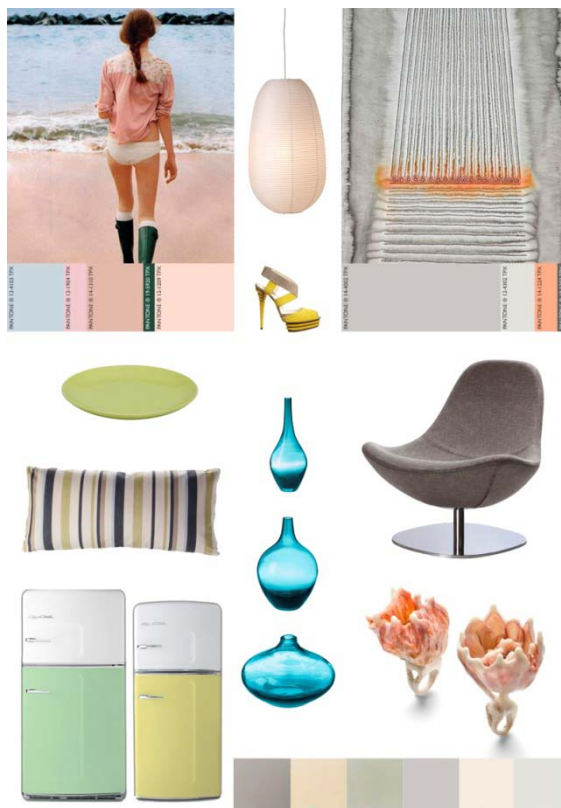
Obrázek č. 14: Mood board č. 1

Obrázek č. 15: Mood board č. 2

První dva mood boardy prezentují svěží, mladistvý styl s nádechem retro módy, romantiky a jihofrancouzské Provence. Cílovou skupinu v tomto případě zastupují dívky a mladé ženy ve věku cca 17 – 30 let, s vytříbeným vkusem a citem pro detail. Barevné řešení navozuje pocit letních dnů strávených v přímořském historickém městečku na jihu Francie.

Třetí mood board představuje kolekci, jež by měla působit klidným, harmonickým a svěžím dojmem. Cílovou skupinu zastupují ženy ve věku 20 – 35 let. Pro tuto kolekci by mělo být charakteristické spojení moderního designu s retro detaily, střízlivá jemná barevnost a vyváženost.

Obrázek č. 16: Mood board č. 3

Poslední mood board se od těch předcházejících značně liší; je inspirován britskou střídmostí a má evokovat elegantní minimalistický styl, jehož kouzlo se skrývá v detailu. Tato kolekce by byla určena pro ženy v rozmezí 25 – 35 let, které si zakládají na jednoduché praktické módě, oživené drobným akcentem.

Obrázek č. 17: Mood board č. 4

Z předchozích několika naznačených linií jsem si pro svou práci vybrala první dva mood boardy, které nejlépe vystihovaly mé představy o nové kolekci pro jaro/léto 2012. Zvolená barevnost koresponduje s trendy pro vybrané období, které jsem vyhledala pomocí WGSN.

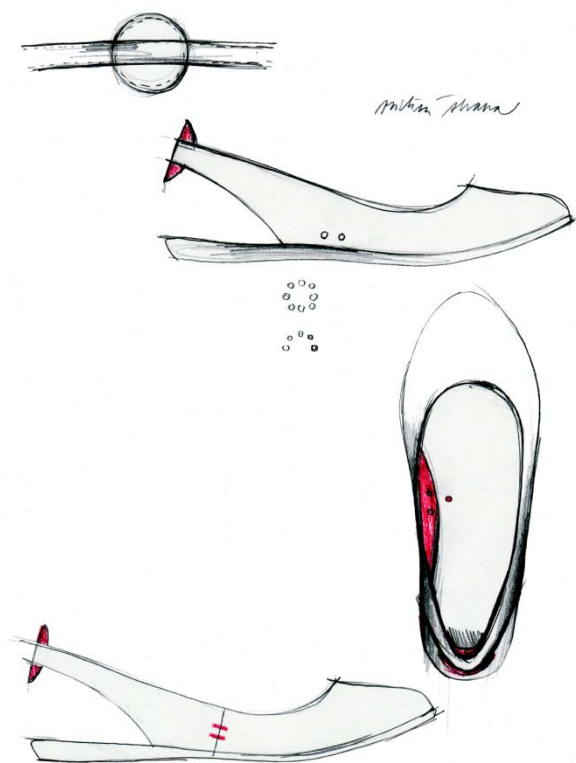
WGSN je webová stránka, která sleduje módní trendy z celého světa, přináší čerstvé informace o nejnovějších materiálech, technologiích a módních vlnách. Zároveň je možné se zde informovat o trendech, které budou aktuální pro nadcházející sezóny – formou barevnic a mood boardů. Tento web je pro designéry velmi přínosný a inspirativní.

10.2.1 Kresebné návrhy

Po předchozím důležitém kroku, ve kterém jsem si ujasnila cílovou skupinu a „pocit/dojem“ z celé kolekce, přichází fáze prvotních návrhů. Na počátku tohoto procesu bylo nutné nastudovat předchozí kolekce společnosti Dermatech a pochopit jejich ideologii. Nejvíce mne pak zaujala kolekce Purple performance (viz obrázek č. 13) a Red comfort pro jaro/léto 2010 z linie Deska Shock.

Z prvních 50ti skic jsme společně s vedoucí mé práce a vedením firmy vybrali cca 10 návrhů, které jsem dále rozvíjela. Z nově rozpracovaných návrhů jsem, tentokrát již jen s vedoucí práce, vybrala pět modelů, společně provázaných jednotnou linií. Jelikož se v tomto případě jedná o komerční záležitost, rozhodla jsem se navrhnout stříhově jednoduché modely, přičemž bude kladen důraz na detail (opakující se v každém modelu a propojující celou kolekci), vynikající zpracování a korektní barevnost v rámci módních trendů pro zvolenou sezónu.

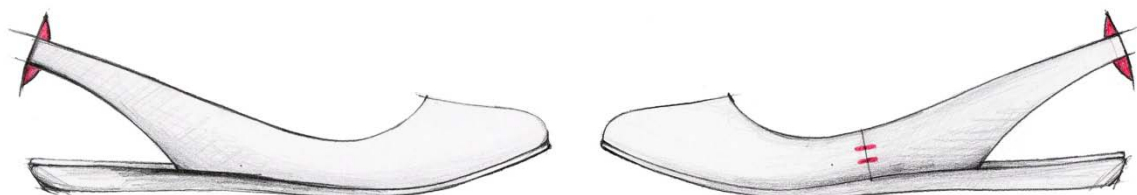
Spojovacím prvkem celé kolekce se stalo proplétání tenkého pásku usně, jež mělo evokovat kontrastní prošíání svršku a aplikace kruhového dílce v patní části. Prvotním impulzem pro zvolení těchto nosných prvků byla skica lodičky s volnou patou (viz obrázek č. 18), která udala směr ve vývoji kolekce v následující fázi navrhování.

Obrázek č. 18: Výchozí návrh

Tento návrh byl pro vznik celé kolekce zásadní. Obsahuje všechny podstatné prvky, které jsem chtěla ve své práci využít.

Mým záměrem bylo navrhnout kolekci, která by navazovala na historický vývoj dámské obuvi, jímž se zabývám v teoretické části. Jelikož je již od dob secese jedním z nejoblíbenějších dámských typů obuvi lodička, rozhodla jsem se vycházet právě z tohoto stříhu.

Obrázek č. 19: Návrh č. 1

Prvním modelem je tedy lodička s volnou patou – tzv. sandaleta. Výšku patní části monolitní podešve jsem zvolila velmi nízkou, pouze 1 cm, jelikož podpatky dalších modelů jsou poměrně vysoké a součástí kolekce by podle mého názoru měla být i pohodlná varianta na celodenní nošení. Jednotícím prvkem, který provází celou kolekci, je kruhový dílec kontrastní barvy umístěný v patní části, jež má kromě estetické funkce také praktický význam. Kruhový dílec je vypolstrován, tudíž zabraňuje vzniku otlaku. Druhým výtvarným prvkem je propletení usňových pásek, evokující ozdobné šití taktéž v kontrastní barvě, které je v tomto případě umístěno celkem nenápadně na vnitřní straně svršku. Na obrázku č. 20 je barevné řešení prvního modelu; pro svršek jsem zvolila nubuk v barvě žluté, doplněný lakovou modrou usní pro kruhový dílec, proplétání a okraj stélky.

Obrázek č. 20: Návrh č. 1 – barevné řešení

Jak jsem se již zmínila, první model je určen pro celodenní nošení; proto jsem nechala vyrobit kopyta dle mého návrhu, která splňují kritéria pro pohodlnou chůzi – anatomicky tvarovaná špička a dostatečný prostor v prstové části.

Druhý model tvarově navazuje na první v použití střihu; sandaleta je ovšem doplněna páskem kolem kotníku, který zároveň nohu fixuje. Tento model je jakýmsi mezistupněm mezi nízkou a vysokou variantou. Klínový podpatek umožňuje pohodlnou chůzi.

Jelikož druhý model tvarově vychází z předcházejícího návrhu, zvolila jsem tytéž ozdobné prvky – provlékání na vnitřní straně svršku a kruhový dílec v patní části.

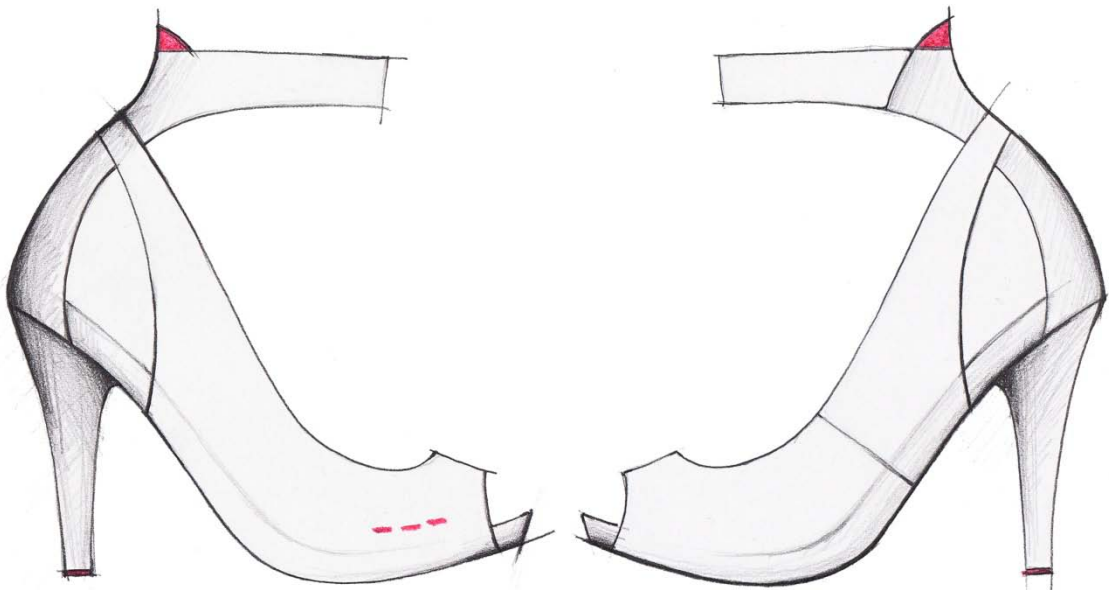
Obrázek č. 21: Návrh č. 2

Obrázek č. 22: Návrh č. 2 – barevné řešení

Také barevné řešení vychází z prvního návrhu; pro svršek jsem zvolila modrý nubuk a podšívku ve světle šedé barvě. Barevnost kontrastních prvků je totožná s barvou svršku prvního modelu, aby byla patrná návaznost. V tomto případě se však jedná o lakovou úpravu usně.

Taktéž na třetím modelu je patrná inspirace sandaletovým stříhem; ten je doplněn patním dílcem, který postupně přechází v pásek obepínající nohu nad kotníkem. Opakuje se zde také prvek kruhového dílce, který se v tomto případě projevil pouze náznakově. Do popředí se naopak dostává ozdobné provlečení usňového pásku, evokující dojem ozdobného šití. Tento prvek se u následujících modelů přesouvá na vnější část svršku a stává se dominantní ozdobou.

Obrázek č. 23: Návrh č. 3

Pro model č. 3 jsem navrhla jemnou kombinaci barev – odstínu světlé hnědé a žluté. Pro svršek – přední část jsem zvolila nubuk v barvě světle hnědé, pro patičku a řemínek pak lak v téže barevnosti. Ozdobné prvky, jako kruhový dílec, proplétání a boční část stélky (fusbetu) jsou navrženy také v laku.

Ačkoli je na návrhu znázorněno uzavírání pomocí velcra na pásku nad kotníkem, nakonec jsem upřednostnila uzavírání na zdrhovadlo v patní části. Tímto řešením je dosaženo

upevnění nohy, které zabraňuje sesouvání chodidla do přední části. Tento jev je typický u obuvi s velmi vysokým podpatkem.

Pro poslední tři modely jsem zvolila stélku typu fusbet, která je anatomicky tvarovaná a měkčená, tudíž poskytuje noze pohodlí, i přes poměrně vysoký podpatek.

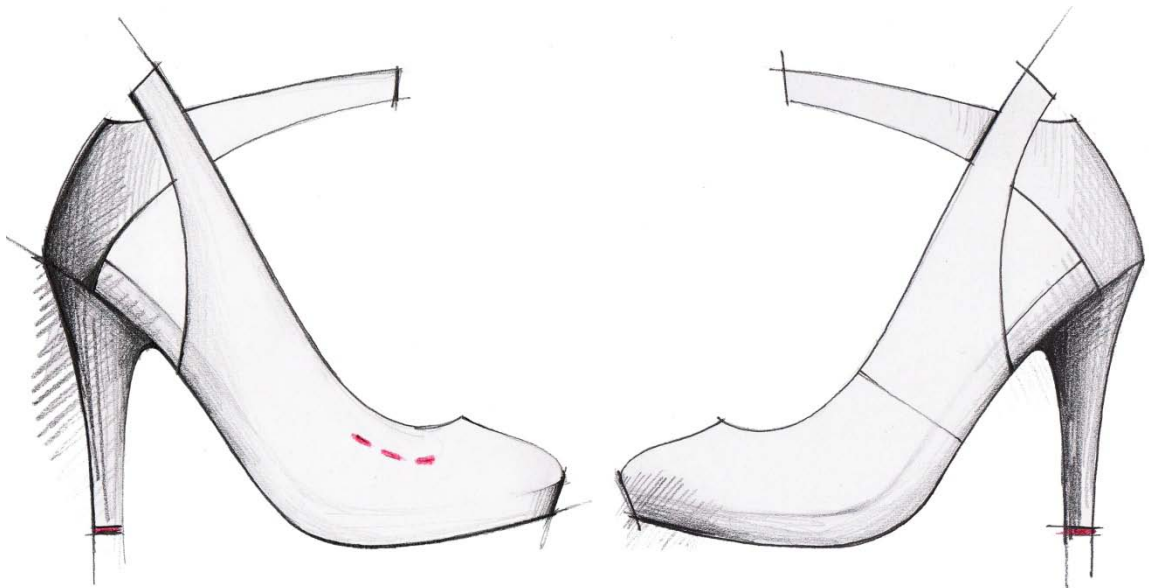
Obrázek č. 24: Návrh č. 3 – barevné řešení

Předposlední model kolekce navazuje na návrh č. 3; zvolila jsem stejný typ kopyta, podpatku i stélky a totožné umístění ozdobných prvků.

Otevřenou špicí u předchozího modelu – tzv. „peep toe“, jsem u návrhu č. 4 znovu uzavřela a lodičkový střih s volnou patou jsem doplnila o zadní dílec – patičku, přecházející do přední části nad nárt a tvořící současně i pásek obepínající kotník.

Taktéž uzavírání je řešeno jako u předchozího návrhu zdrhovadlem v patní části. Zprvu jsem se tohoto řešení obávala kvůli narušení pevnosti opatku, ale jelikož to nebylo jinak konstrukčně možné (chtěla jsem zachovat fixaci kotníku) a firma DermateX tento způsob uzavírání běžně používá, rozhodla jsem se jej aplikovat také.

Předposlední, tedy čtvrtý model, úzce navazuje na předchozí návrh nejen použitím stejného kopyta a podpatku, ale také barevností. Na přední část svršku jsem použila taktéž světle hnědý nubuk, doplněný detaily z modré usně v lakové úpravě.

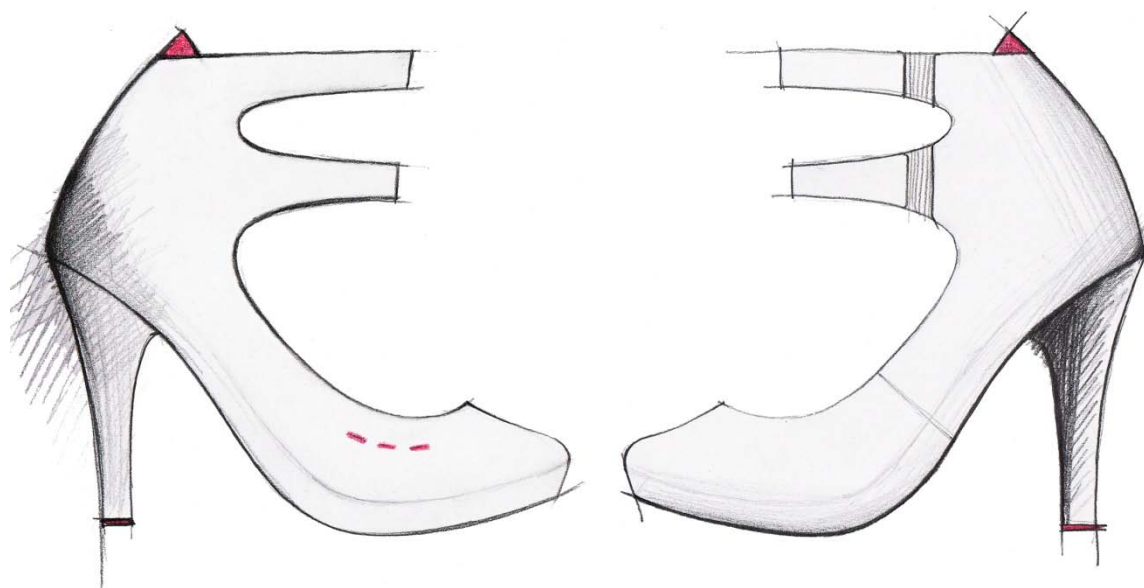
Obrázek č. 25: Návrh č. 4

Obrázek č. 26: Návrh č. 4 – barevné řešení

Zadní dílec – patička je navržena ve stejném odstínu, avšak v lakovém provedení. Ozdobné proplétání je umístěno opět na vnější části špice, ale kruhový dílec – tedy jen jeho segment, je umístěn mezi koncem patního dílce a začátkem patního pásku, jež definují jeho prostor.

Posledním článkem kolekce je model č. 5. V rámci těchto pěti modelů jsem se snažila vystupňovat „extravagantnost“ – první návrh je určen pro celodenní nošení, do školy, práce, na nákupy apod.; druhý je jakýmsi mezistupněm – díky polovysokému klínovému podpatku můžeme ještě hovořit o pohodlné obuvi pro dlouhodobější chůzi. Třetí a čtvrtý model, ač vybaven pohodlnou stélkou, není pro svůj vysoký podpatek (z hlediska zdravotně nezávadného obouvání) pro celodenní nošení vhodný. Jsou proto určeny pro krátkodobější (spíše denní) příležitosti. Poslední model je, díky použitému materiálu, „nejextravagantnější“. Je vhodný např. na večírky apod.

Obrázek č. 27: Návrh č. 5

K vytvoření 5. modelu mne inspiroval předchozí návrh, na němž patní dílec přechází v pásek obepínající kotník. Tento prvek jsem rozvinula a aplikovala již tradičně na lodičkový střih. Původním záměrem, pro pohodlné nazutí, bylo použití pružinek na vnitřní části – v páscích kolem kotníku (viz obrázek č. 27); ze stejných důvodů,

jako u dvou předchozích návrhů, jsem nakonec zvolila variantu uzavírání obuvi zdrhovadlem umístěným v patní části. Jako vrchový materiál jsem zvolila useň modré barvy v lakové úpravě; jedná se o stejný materiál, jež byl použit u předchozích modelů na ozdobné prvky. Svršek je doplněn ozdobným provlékáním žlutého pásku z nubuku a kruhovým dílcem z téhož materiálu.

Obrázek č. 28: Návrh č. 5 – barevné řešení

Neméně důležitý byl návrh vkládací stélky (viz příloha), jež by neměla působit příliš okázale, ale měla by dotvářet celkový dojem modelu. Plochu stélky jsem rozčlenila dvěma druhy materiálů a kontrastním šitím. Boční hrana barevně a materiálově koresponduje s ozdobnými prvky a střední část s barvou podšívky.

10.3 Realizace

Firma DermateX mi nejenže poskytla materiál a kopyta, ale umožnila i realizovat tuto kolekci ve své výrobě v Číně. Zhotovila jsem tedy šablony a vypracovala návrhy s popisem stříhů, materiálů a úprav. Další fáze byly realizovány až v Číně.

Vyrobené vzorky však bohužel zcela neodpovídaly mým návrhům; ačkoli se barevnost shodovala, dílce, které měly být z lakové usně, byly vyrobeny z nubuku. Pro poslední tři modely nebyly použity stélky typu fusbet a namísto 9 cm podpatku byl použit podpatek s výškou 7 cm, čímž se výsledný vzhled obuvi značně změnil. Také zpracování některých drobných detailů neodpovídá kategorii luxusní obuvi. Výrobky v této fázi jsou tedy takovými lepšími zkouškami. Tento výsledek ovšem není ničím neobvyklým. V praxi je zcela běžné, že se vyrábí dokonce několik modelů, než se eliminují veškeré nedostatky. Bohužel v mém případě tento zdlouhavý proces díky vzdálenosti výroby nebyl možný.

Rozhodla jsem se tedy pro samostatné vypracování několika vybraných modelů dodatečně, aby byl patný původní výtvarný záměr.

ZÁVĚR

Cílem teoretické části mé diplomové práce bylo sledovat vývoj dámské obuvi ve 20. století, s přihlédnutím k historickým událostem, které radikálním způsobem ovlivňovaly módu. Teoretická část mne utvrdila v přesvědčení, že povinností designéra obuvi je znát vývoj a historii svého oboru, jelikož zde může nalézt mnoho inspirace i pro svou vlastní tvorbu a může dále rozvíjet a posouvat tradiční pojetí obuvi do jiných rovin. Práce na této části nezahrnovala pouze studium odborné literatury, ale také hodiny strávené v archivech Obuvnického muzea ve Zlíně a Moravského zemského archivu v Brně se sídlem ve Zlíně. Domnívám se, že se mi zadané téma podařilo, s ohledem na dostupné materiály, shrnout.

Velkým přínosem pak pro mne byla praktická část – „Design dámské obuvi pro konkrétního objednavatele“, ve které jsem zúročila vědomosti nabyté za dobu mého studia. Tento projekt mi přinesl nové zkušenosti se spoluprací s obuvnickou firmou, a ačkoli výsledek nebyl zcela podle mých představ, kladně hodnotím otevřený přístup vedení společnosti Dermatex k mému projektu. Nevýhodou této spolupráce bohužel bylo umístění výrobní továrny v Číně – jelikož jsem se nemohla účastnit realizace svých modelů, nebylo možné eliminovat vzniklé nedostatky. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla samostatně vypracovat několik vybraných modelů dodatečně, aby byl jasný můj původní designérský záměr.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda 1870 – 1918 Od valčíku po tango*, OLYMPIA, 1999
- [2] HLAVÁČKOVÁ, Konstantina: „Kytky v popelnici“, Uměleckoprůmyslové museum v Praze, NAGA, s. r. o., 2007
- [3] ŠTÝBROVÁ, Miroslava: *Boty, botky, botičky*, Nakladatelství Lidové noviny, 2009
- [4] TASCHEN: *MÓDA, Dějiny odívání 18., 19. a 20. století*, SLOVART, 2003
- [5] Bata Industries: *All about shoes*, Bata Limited, 1994
- [6] Kolektiv autorů: *Bruselský sen, Arbor vitae*, 2008
- [7] MUSTAFAEV, Nazim a PODTELKOVA, Natali: *Obuv 20. století, Historie módy a designu, Shoe icons publishing*, 2009
- [8] Sborník materiálů z 6. mezinárodní konference – *Obuv historii*, 2010, Zlín (v tisku)
- [9] KOŽAŘSTVÍ, 1966, ročník 16.
- [10] NAŠE PRAVDA, 1967, 22/8
- [11] ZLÍN, leden 1932, ročník 1., číslo 1
- [12] ZLÍN, únor 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 1
- [13] ZLÍN, březen 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 2
- [14] ZLÍN, březen 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 4
- [15] ZLÍN, duben 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 7
- [16] ZLÍN, duben 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 8
- [17] ZLÍN, duben 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 9
- [18] ZLÍN, květen 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 11
- [19] ZLÍN, květen 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 13
- [20] ZLÍN, červenec 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 20
- [21] ZLÍN, srpen 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 26
- [22] ZLÍN, září 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 31
- [23] ZLÍN, říjen 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 32
- [24] ZLÍN, listopad 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 36
- [25] ZLÍN, prosinec 1932, velké vydání, ročník 1., číslo 42

- [26] ZLÍN, leden 1933, velké vydání, ročník 3., číslo 3
- [27] ZLÍN, leden 1933, pondělní vydání, ročník 3., číslo 3
- [28] ZLÍN, únor 1933, ročník 3., číslo 8
- [29] ZLÍN, březen 1933, ročník 3., číslo 10
- [30] ZLÍN, duben 1933, ročník 3., číslo 15
- [31] ZLÍN, květen 1933, ročník 3., číslo 20
- [32] ZLÍN, červenec 1933, velké vydání, ročník 2., číslo 30
- [33] ZLÍN, červenec 1933, ročník 3., číslo 30
- [34] ZLÍN, září 1933, ročník 3., číslo 36
- [35] ZLÍN, říjen 1933, ročník 3., číslo 40
- [36] ZLÍN, listopad 1933, velké vydání, ročník 2., číslo 46
- [37] ZLÍN, listopad 1933, ročník 3., číslo 45
- [38] ZLÍN, květen 1939, ročník 9., číslo 19
- [39] ZLÍN, leden 1941, ročník 10., číslo 1
- [40] ZLÍN, říjen 1941, ročník 10., číslo 41
- [41] ZLÍN, říjen 1943, ročník 26., číslo 42
- [42] Acta musealia, Muzeum jihovýchodní moravy, 2008/1 – 2, str. 189 – 191,

Mgr. Miroslava Štýbrová

- [43] www.shoe-icons.com
- [44] www.totalita.cz
- [45] www.moda.cz
- [46] www.wikipedia.com

SEZNAM OBRÁZKŮ

Fotografie, které jsou použity v teoretické části práce, pochází z fotoarchivu Obuvnického muzea ve Zlíně.

- Obr. č. 1 lodička s nártovým páskem, Vídeň, 1900
- Obr. č. 2 „séglovky“, firma Baťa, 1905
- Obr. č. 3 sponkový střevíček, firma Baťa, 1923 – 1925
- Obr. č. 4 střevíček firmy Hirsch Holice, 1936
- Obr. č. 5 střevíček firmy Popper Chrudim, 1936 – 1939
- Obr. č. 6 střevíček firmy Ibis Skuteč, 1939
- Obr. č. 7 střevíček firmy Baťa, 1932 – 1936
- Obr. č. 8 EXPO New York 1939, Baťa
- Obr. č. 9 EXPO New York 1939, Baťa
- Obr. č. 10 „šedý mor“, 1950 – 1955
- Obr. č. 11 EXPO Brusel 1958, n. p. Svit
- Obr. č. 12 balerína, n. p. Svit, 60. léta
- Obr. č. 13 Purple performance 2010, Deska Shock, Dermatex
- Obr. č. 14 Mood Board č. 1
- Obr. č. 15 Mood Board č. 2
- Obr. č. 16 Mood board č. 3
- Obr. č. 17 Mood board č. 4
- Obr. č. 18 výchozí návrh
- Obr. č. 19 návrh č. 1
- Obr. č. 20 návrh č. 1 – barevné řešení
- Obr. č. 21 návrh č. 2
- Obr. č. 22 návrh č. 2 – barevné řešení

Obr. č. 23 návrh č. 3

Obr. č. 24 návrh č. 3 – barevné řešení

Obr. č. 25 návrh č. 4

Obr. č. 26 návrh č. 4 – barevné řešení

Obr. č. 27 návrh č. 5

Obr. č. 28 návrh č. 5 – barevné řešení

SEZNAM PŘÍLOH

[2] Příloha P I: řešení stélky

[2] Příloha P II: model č. 1

[3] Příloha P III: model č. 2

[4] Příloha P IV: model č. 3

[5] Příloha P V: model č. 4

[6] Příloha P VI: model č. 5

PŘÍLOHA P I: ŘEŠENÍ STÉLKY

PŘÍLOHA P II: MODEL Č. 1

PŘÍLOHA P III: MODEL Č. 2

PŘÍLOHA P IV: MODEL Č. 3

PŘÍLOHA P V: MODEL Č. 4

PŘÍLOHA P VI: MODEL Č. 5

